National Library
Bibliothèque Nationale
OCT 20 1980
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

National Library 56253
Gen. Acquisitions Section
Ottawa, Ont.
K1A 0N4

Second class mail registration number — 1080.

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

V A B A D E   E E S T L A S T E   H Ä Ä L E K A N D J A

Nr. 76 (2711) XXIX aastakäik | Neljapäeval, 9. oktoobril 1980 — Thursday, October 9, 1980 | Üksiknumbri hind 45 centi

Sõda Kesk-Idas võtab laiemad mõõtmed

Jordaania ja N. Liit toetavad Iraaki, Ühendriigid lubavad vajaduse korral kaitset neutraalsetele õliriikidele

WASHINGTON — Pärast seda kui Iraani valitsus Iraagi ettepaneku vaherahu sõlmimiseks tagasi lükkas, on võitlustegevus kahe õliriigi vahel muutunud tunduvalt ägedamaks. Iraagi maaväed alustasid tugevate jõududega rünnakuid Khorramshahri ja Abadani õlilinnade vallutamiseks ning nende õhujõud sooritasid esmakordselt õhurünnakuid Teheranile, tekitades suuri kahjustusi. Ühendriikide valitsus tegi samal ajal teatavaks, et ta on valmis neutraalseid Araabia õliriike kaitsma kui nad selleks soovi avaldavad.

Paljud tundemärgid lasevad oletada, et sõjategevus Kesk-Idas võtab üha leiemad mõõtmed, mida läänemaailmas jälgitakse suure pinevusega. Nii teatas Jordaania kuningas Hussein, et ta annab Iraagile sõjategevuse jatkamiseks igakülgset abi

ning samuti on Saudi Araabias märgata sõjajõudude ümberorganiseerimist ja võitlusvalmis seadmist.

Ehkki N. Liit on mitmel puhul deklareerinud, et ta jääb võitluste kestel erapooletuks, on viimastel päevadel saadud andmeid, et Moskva saadab Iraagile suuremates kogustes mitmesugust varustust ja sõjamaterjali. See muudab olukorra tunduvalt keerulisemaks, kuna see viitab suurvõimude sekkumisele võitlustegevusesse.

Iraagi võimud on mitmel puhul teatanud õli- ja sadamalinna Khorramshahri vallutamisest, kuid viimaste andmete kohaselt on nende valduses ainult linna sadamapiirkond

ning kesklinnas käivad ägedad majast majja toimuvad võitlused iraani ja iraagi üksuste vahel.

Iraagi õhurünnakute tulemusena on tekkinud uued suured tulekahjud Abadani õliseadmete juures ning mõnede asjatundjate arvates purustatakse Abadani õlipuhastustehased sõja kestel niivõrd põhjalikult, et nende ülesehitamine võtab aastaid.

Ühendriikide pantvangide saatuse kohta Iraanis puuduvad viimasel ajal igasugused teated. Mõningate andmete kohaselt on nad Teheranist mujale viidud, kuid seda informatsiooni ei ole võimalik kontrollida.

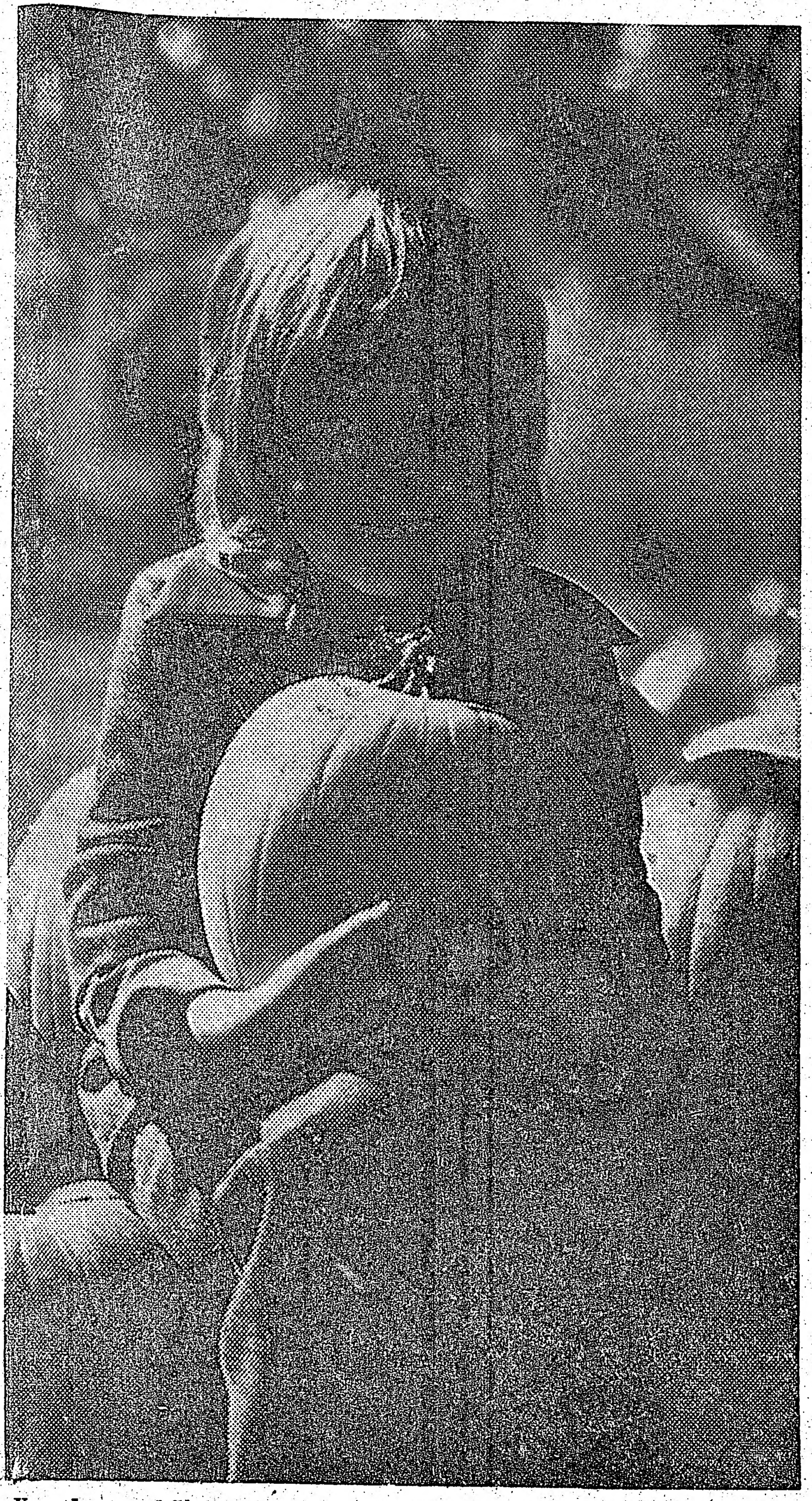

Kanadas on kõigi pühakute päeva eelõhtul — Halloweeni — sümboliks kõrvits, mille saak on tänavu erakordselt rikkalik. Halloween on 31. oktoobril ning laste ringikäimine kirevates kostüümides meenutab meie mardipäeva traditsioone.
(Canadian Goverment Office of Tourism foto)

Riigiametnike streik lõppes kokkuleppega

OTTAWA — Kanada varaameti ja riigiteenijate ametiühinguvahel sõlmiti möödunud teisipäeval kokkuleppe riigiteenijate streigi lõpetamiseks. Kokkuleppe üksikasjad lubati teatavaks teha kolmapäeva õhtuks. Kokkulepe saavutati pärast seda kui föderaalkohus andis riigiteenijate streiki illegaalselt toetavatele teistel aladel töötajatele kohtuliku käsu tööle minemiseks. Kohtuliku käsu andja föderaalkohtunik Allison Walsh mainis, et olukord streigirindel areneb täielikuks anarhiaks. Illegaalsete streikide ja streikijate valvetõkete respekteerimise tulemusena tekkisid Kanadas tõsised häired lennuliikluses, postiteeninduses ja paljudel teistel aladel. Toronto lennuväljal oli tegevus teisipäeval juba normaalne ning arvatakse, et postiteenindus rakendatakse regulaarselt käiku lähemate päevade jooksul.

Leedu dissidendi pikk põgenemisteekond

Jõudis üle Soome läbi raskuste Rootsi

Torontosse saabus leedu dissident Vladas Sakalys, kellel oli õnnestunud üle Soome Rootsi põgeneda ja vabadusesse pääseda. Vladas Sakalys on üks neist vähestest nõukogude põgenikest, kelledel on korda läinud üle Soome vabasse maailma jõuda.

38-aastane Sakalys arreteeriti esmakordselt kui ta oli 19-aastane. Teda süüdistati ühele palvekirjale alla kirjutamises, mis taotles leedu rahvuslipu heiskamist. Ta mõisteti viieks aastaks vangi.

28-aastaselt arreteeriti ta teistkordselt ja süüdistati teda relva omamises kuigi süüdistuses ei olnud mainitud, millise relva omandamises teda vastutusele võeti.

1973. aastal mõisteti ta jälle vangi — seekord süüdistatuna nõukogude vastases tegevuses.

Käesoleval aastal ähvardas teda uus arreteerimine kuna ta oli alla kirjutanud dokumendile, mis nõudis venelaste lahkumist Leedust. Siis otsustas ta katsuda maalt põgeneda kuigi ta pidi maha jätma naise, 6-aastase tütre ja 10-kuise poja.

Teemoonaks võttis ta kaasa viis kilo suhkrut, kalakonserve ja leiba, samuti petrooli, mille lõhnaga ta kavatses petta piiril valvekoeri.

Sakalys valis oma põgenemisteekonna üle Soome kuigi ta teadis, et vastava kokkuleppe alusel soomlased on sunnitud venelastele välja andma kõik N. Liidust põgenenud inimesed. Ta kirjeldas Soome ja N. Liidu piiril olevat ei-kellegimaad 15 kilomeetri laiuse ribana, mis on varustatud elektrifitseeritud traattõketega, signaaltraatidega ja rehitsetud väljadega, kus kõik jalajäljed on näha.

Põgenik ronis puuroigaste abil üle traataedade ning rehitses ülesküntud maa-alal oma jalajäljed üle, et mitte reeta piirivalvuritele oma põgenemist.

Ta oli sunnitud ujuma ka üle väikese järve ning pärast seda kui ta oli ületanud veelgi kaks traattõket, oli ta jõudnud Soome territooriumile. Kuid ka siin pidi ta vältima valvureid ning põgenema metsi mööda lääne poole. Ta sai abi ühelt vanalt soome talumehelt, kes andis talle kaardi ning võid ja leiba. Selle viletsa toidu varal hoidis ta enda elus kui ta jättis Soome raskel maastikul 20 päeva jooksul selja taha 400 kilomeetri pikkuse põgenemisteekonna.

Carter: Reaganil puudub otsustamisvõime

CHICAGO — Ühendriikide president Carter mainis oma valimiskampaania kõnes, et vabariiklaste partei presidendikandidaat Reagan ei ole võimeline otsuseid tegema sõja ja rahu küsimustes. Carter väitis, et Ronald Reagan on viimaste aastate jooksul pidevalt nõudnud, et Ühendriikide sõjaväeosad peaksid asuma kõigis maailmanurkades.

Puhastustöö Poola juhtkonna ridades

VARSSAVI — Poola kommunistliku partei keskkomitee otsustas keskkomiteest välja heita kümme kõrgetel positsioonidel tegusenud kommunisti, kes keskkomitee arvates ei ole oma ülesandeid korralikult täitnud. Keskkomitee lülitas oma koosseisust välja kaheksa keskkomitee liiget ja kaks liikme kandidaati, kes olid töötanud tihedas koostöös oma kohalt tagandatud partei peasekretäri Edward Gierek'iga. Keskkomiteest väljaheidetute hulgas on ka endine peaminister Edward Babiuch. Keskkomitees süüdistati Edward Gierekit praeguse sotsiaalse ja majandusliku kriisi tekitamises ning lubati töölistele demokraatlikul alusel suuremaid võimupiire oma probleemide korraldamisel. Kuid keskkomitee lõppotsustes ei räägitud midagi tööliste palkade tõstmisest ning tööliste probleemide käsitamisest riikliku kontrolli all olevas massimeedias.

OTTAWA — Äsjase uurimise andmeil vaatab keskmine kanada noor nädalas 21 tundi televisiooni. Kui peaminister Pierre Trudeau pojad lähevad peaministri suveresidentsi nädalalõpuks, siis ei ole seal televisiooniaparaati. Näitlejakomödiant Don Harrow veedab nende aega lugemise ja piltide joonistamisega, et neid TV-vaatamisest võõrutada.

TARTU INSTITUUT
310 BLOOR ST. WEST
TORONTO, M5S 1W4
Sissekäik: Madison Avenue — Spadina jaam

Loeng valguspiltidega
Prof. Jaan Terasmäe
Brock ülikoolist
„VULKAANIDEST JA KONTINENTIDE TRIIVIMISEST"
esmasp., 27. okt. kell 19.30

ESTO '80 HELI-VÄRVIFILM ja LISAPALA
2. nov. 1980 kell 4 p.l. Eesti Maja suures saalis
Pääsmed $ 4.—

Eesti Invaliidetoetav Naisring Torontos
MOENÄITUS
pühap., 26. okt. 1980 kell 3 p.l.
Toronto Eesti Maja suures saalis
Kohvilaud loteriiga ☆ Mängib GEORG ILTALI ORKESTER
Pääsmete müük ja laudade ettetellimine tel. 694-4237 ja 773-4825

TORONTO EESTI NAISSELTS korraldab neljapäeval, 16. oktoobril kell 7.30 õhtul Peetri kiriku seltskondlikus ruumis
„TRIINU" ÕHTU
Kavas loeng Kanada uuest perekonnaseadusest — jurist SIRJE SELLERS'ilt
KÕIK TERETULNUD! KOHVILAUD

SÜMPOOSION
BALTI IDENTSUSE SÄILITAMINE
laup., 18. okt.
Loengud ja sõnavõtud kell 13.30, õhtusöök ja tants kell 19.30
Terve programm $ 25.—, õpilastele $ 15.—
Ainult loengud $ 10.—, õpilastele $ 5.—
Ettetellimine vajalik esmaspäevani, enne 13. okt. tel. 447-8958 (E. Aruja)

KONTSERT * BÜROO
EKK
KONTSERTSARI 1980/81
KAMMERKONTSERT
ÕNNE LAIKVE, sopran
HELMUT LIPSKY, viiul
LINDA KÜTTIS, klaver
26. okt. 3.30 p.l.
HELICONIAN HALL
* * * * *
TIINA MITT, klaver
7. dets. 3.30 p.l.
HART HOUSE, GREAT HALL
* * * * *
TIIU HAAMER, klaver
AARNE TAMMISAAR, viiul
8. veebr. 3.30 p.l.
ROYAL CONSERVATORY OF MUSIC
* * * * *
LEMMI REET VILMS, viiul
Argentiinast
LINDA KÜTTIS, klaver
22. märtsil 3.30 p.l.
ROYAL CONSERVATORY OF MUSIC
Seeriapiletid $ 18, pensionärid $ 15, õpilased $ 10. — Eelmüük 19. okt. EKK Kunstibasaaril Eesti Majas või tel. 485-0141

Laupäeval, 25. oktoobril kell 7.30 õ. Eesti Maja suures saalis
EESTLASTE KESKNÕUKOGU KANADAS
TULUÕHTU
EKN tegevuse majanduslikuks toetamiseks.
ÕHTUL MUUSIKALINE KAVA ● Tantsuks mängib Enn Kuuskne orkester ● Kutsekaardid tuluõhtuks saadaval EKN büroost Eesti Majast, tel. 465-2219

AKADEEMILINE KODU
Reedel, 17. okt. kell 8 õ. Tartu College
MARDIPIDU ja OKTOOBERFEST
Tantsuks ja kuulamiseks on „KAJA" orkester
Sissepääs $ 5.—
BAAR ● EINELAUD
KOSTÜÜMIDE AUHINNAD

KUNSTI ODAVMÜÜK JA BASAAR
PÜHAPÄEVAL, 19. OKT. KELLA 1—7 EESTI MAJA VÄIKESES SAALIS
EESTI KUNSTIDE KESKUS

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Torontos
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $35.—, poolaastas $19.50 ja veerandaastas $10.50, kiripostiga aastas $56.—, poolaastas $30.50 ja veerandaastas $16.—
TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—. Kiripostiga USA-s: aastas $61.—, poolaastas $32.50 ja veerandaastas $17.—
LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $72.—, poolaastas $36.— ja veerandaastas $19.—.
Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 45 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Schmidt uuesti võimul

Lääne-Saksamaa valijad ütlesid möödunud pühapäeval oma sõna. Ja see sõna ei olnud kuigi meeldiv võimule pürgivale kristlik-demokraatlikule parteile ja selle juhile Franz Josef Straussile, kes lootis saada Bonni järgmiseks kantsleriks. Valijaskond ei olnud eriti armuline ka Bonnis viimasel ajal domineerinud sotsialistide parteile ja selle juhile Helmut Schmidtile, kuid otsustas selle asemel soosida sotsialistidega koalitsioonis olevat liberaalset vabade demokraatide parteid, mille juht Hans-Dietrich Genscher on juba aastaid olnud Lääne-Saksamaa välisminister.

Valimiste tulemuste põhjal saavutas kristlik demokraatlik partei eelmiste aastate eeskujul küll kõige suurema partei positsiooni Bonni parlamendi alamkojas Liidupäeval, kuid sellest ei piisa sotsialistide ja vabade demokraatide koalitsiooni kummutamiseks. Nii kinnitavad valimiste statistilised andmed, mis ei ole küll täielikult lõplikud, et kristlik-demokraatlik parteile hääletas 44,5 protsenti valijatest, mis annab Straussile parlamendis 226 kohta, sotsiaaldemokraadid said 42,9 protsenti häältest — 218 kohta ja vabad demokraadid 10,6 protsenti häältest — 53 kohta. Võrreldes parlamendi eelmise koosseisuga kaotasid kristlik-demokraadid 17, sotsialistid võitsid juurde 4 ja vabad demokraadid 14 kohta. See valimisvõit annab sotsialistide ja vabade demokraatide koalitsioonile Liidupäeval 45 kohalise enamuse, millega nad võivad takistamatult oma poliitilisi kavatsusi rakendada.

Valimiskampaania ajal arenes kristlik-demokraatide ja sotsialistide vahel äge sõnasõda, mis kandus üle ka mõlemate parteide juhtidele Franz Josef Straussile ja Helmut Schmidtile. Mõlemad juhid lasid endid valimiskampaania üleskõetud meeleoludest kaasa kiskuda, mis viis vastastikusele madallöökide andmisele. Kui Schmidt ja tema võitluskaaslased väitsid, et Strauss viib Lääne-Saksamaa vastu sõjale ning kirjeldasid teda uusnatsina, siis Strauss omakorda nimetas Schmidti Moskva hüpiknukuks ning süüdistas sotsialiste, et need eemaldavad Lääne-Saksamaa Ühendriikidest ja manööverdavad selle neutraalsesse positsiooni, lõpuks isegi täielikult N. Liidu sõiduvette.

Schmidt on kahtlemata suur majandusmees ja hea organisaator, mida kinnitab Lääne-Saksamaa tugev majanduslik olukord — kindla kontrolli alla surutud inflatsioon, piiratud tööpuudus ja suure ülejäägiga töötav väliskaubandus, kuid Josef Straussil on selles mõttes õigus, et Schmidt ajab liiga järelandlikku poliitikat vahekordade kujunemisel N. Liiduga ning on Willy Brandti poolt alustatud venelasi ja teisi kommunistlikke riike soosiva Ostpolitiki jünger. Schmidti välispoliitika üheks alustalaks on detente poliitika jatkamine ja soojade vahekordade süvendamine N. Liiduga, mille viljelemiseks Schmidt on ilmselt valmis suuri ohvreid tooma, mida eriti võis järeldada tema ükskõiksusest Afganistani sündmuste puhul. Schmidt tegutseb N. Liiduga erisuhete sõlmimisel sageli täielikult omal käel oma liitlasi diskuteerimata ja külastas teatavasti isegi ilma Ühendriike ja teisi NATO riike informeerimata Brezhnevi, kellega ta sõlmis kaugeleulatuvad majanduslikud kokkulepped.

Sotsialistide juht kavatseb uuesti võimule tulles kahtlemata seda poliitikat jatkata, nähtavasti arvestades eeskätt Lääne-Saksamaa majanduslikke huvisid ja alles teises järjekorras selle järelandliku ja kommunistlikke rezhiime majanduslikult abistava poliitika tagajärgi pikemas perspektiivis. Paljud poliitilised vaatlejad avaldasid enne valimisi isegi kartust, et Schmidt võib oma järelandmistes venelastele veelgi kaugemale minna, alistudes sotsialistide partei pahempoolse tiiva tugevale survele.

Õnneks ei olnud valmiste tagajärjed eriti soodsad sotsialistidele, vaid eriti nendega koalitsioonis olevatele vabadele demokraatidele, kes põhiliselt ajavad küll liberaalset poliitikat kuid kellest võib loota, et nad pidurdavad võimaluste piirides Schmidti venesõbralikku poliitikat, eriti kui välisministri positsioon läheb tõenäoliselt jälle vabade demokraatide juhi Genscheri käsutusesse. Eriti oluliseks probleemiks uuele valitsusele kujuneb keskmise lennuaraadiusega tuumalaengutega varustatud rakettide toomine Lääne-Saksamaa pinnale, millele venelased on rauda vastu, pannes ka Schmidti oma seisukohtade avaldamisel kõikuma ja kõhklema. Liberaalide valimisvõit annab tõenäoliselt Bonni valitsusele võimaluse Ühendriikide poliitikale senisest tugevamat toetust anda ning NATO rinnet vajalikul määral tugevdada.

K.A.

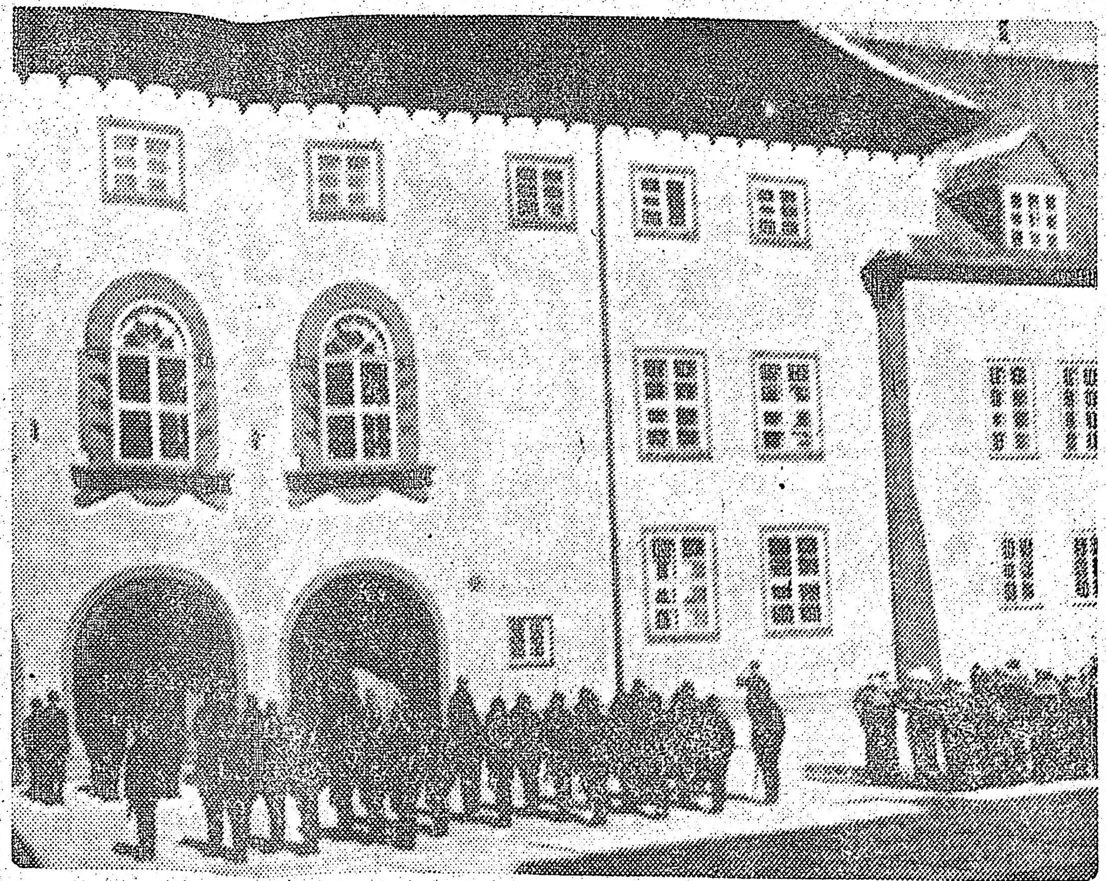

Tallinna Toompea loss ja Toompeal asuvad ehitused on alati Eestis olnud valitsusasutuste tsentrumiks.

Tuleb pingutada skaudirihma

Kokkuvõte Heino Jõe avareferaadist Eesti Skaudi- ja Gaidijuhtide Aastakoosolekul

Käeolevatel nädalatel algab uus hooaeg eesti gaidide ja skautide tegevuses. Sajad tüdrukud ja poisid kogunevad Eesti Maja ja kirikute ruumidesse rõõmsateks koondusteks, kus neile mängus, võistlustes ja töös sisendatakse inimlikke voorusi ning eesti rahvuslikku vaimu. Nende juhid, kes täna istuvad siin, viibivad siis nädal nädala järel kuni kevadeni noorte seas, kandes skauditöö vastutuse õilsat koormat ja nautides töörõõmu, mida noortega tegutsemine pakub. Aastakoosolek, meie uue hooaja avapauk — annab oma osa selleks tööks.

Ma tänan skautide maleva juhti Silver Kaske tähelepanu eest — kutsuda mind selle AK avakõnelejaks. Ma alustan tänavu sügisel oma viiekümne neljandat tegeliku skauditöö aastat.

Need aastad ja eluaegne truudus eesti skautlusele annavad minule õiguse hinnata praegust olukorda ning kohustavad mind esitama oma arvamusi, seisukohti ja ettepanekuid.

Meie skautluse aktuaalsemateks probleemideks praegu on:

1. noorte arvu langus eesti skautlikes organisatsioonides,
2. tahteliste ja suuteliste noorte tegevjuhtide vähesus üksuste juures,
3. tegevuspinge langus ja värskete ideede puudumine.
4. majanduslik ebastabiilsus ja piiratud võimalused.

Kui ilusad ja õilsad ka gaidluse ja skautluse sihid ei ole — me teame, et noored ei tule meie organisatsioonidesse mitte ainult põhimõtete pärast. Nendel on kaks peamotiivi: nautida omasuguste seltskonda ja võtta osa põnevast tegevusest. Enamasti toovad vanemad, kes soovivad oma last eestlaseks kasvatada, noorteüksusesse kõhkleva tüdruku või poisi, kes siis varsti kohaneb või harvadel mittekohanemise juhtudel jääb kõrvale. See ilus algus ei tähenda kaugeltki, et noor jääb organisatsiooni kümneks aastaks — 8—18-ni, mis on skautliku tegevuse normaalne iga.

Skautide ja gaidide arvu vähenemise esmaseks põhjuseks on eestlaste langev iive, sündivuse vähenemine.

See mõjutab meie rahva tulevikku nii kodu- kui ka välismaal ja kui eestlane oma maalt kord kaob, siis mitte venestamise, vaid peamiselt siginematuse põhjusel. Skautlusega ei saa meie eestlaste sündivust tõsta — või siiski, kui skautlusest leiate omale elukaaslase! Seda ma teilt ka palun meie väikese rahva nimel — abielluge eestlastega ja sigitage uusi eestlasi.

Omasuguste seltskonna pakkumises võistlevad skautlusega kõik need noorte tegevusalad, mis esitavad vähem kohustusi ja pakuvad suuremat naudingut: spordiklubid, meeskonnad, rahvatants. Konflikt ja võistlus nendega puudub, kui seal domineerib skaudirahvas. Tüüpnäiteks on rahvatantsurühm „Kungla", kelle liikmeskond on gaidide-skautidega peaaegu sama.

Põneva tegevuse pakkumisel on skautlus võrdlemisi raskes positsioonis, kuna tänapäeva maailm on kõikidel aladel ülepakkuv ja pealetungivalt reklaamiv.

Juba põnev TV-programm koonduse ajal võib põhjustada huvi langust koonduse vastu. Ja häda siis, kui koondus, kuhu siiski mindi, oli igav. Probleemipunktid 2 ja 3 — tegevjuhtide küsimus ja tegevuspinge langus mõjutavad liikmete arvu ning põhjustavad enneaegset skautluse ridadest lahkumist. Lahkumise motiiv: skautluses ei tehta, ei õpita midagi, igav on. Ma rääkisin poistest, kuid see esineb samal — kui mitte koguni raskemal kuju — gaidide juures. Vanemate kasvatuslik ja rahvuslik ükskõiksus suurendab omakorda organisatsioonidest lahkumist. Vanemad ei murette, kuidas skautlust paremaks teha, et see oma ülesannet täidaks.

Noorteüksuse tegevjuhi töö on küllalt pingutav ja vastutusrikas. Ta peab kavandama ja teostama üksuse tööd 20—30 nädala kestel aastas, normaalselt veel laager sellele lisaks. Hästi läbiviimiseks tuleb koondusi ettevalmistada. Juba telefonikõned üksinda võtavad nädalas mõned tunnid.

On päris loomulik, et keskkooli lõpetaja või üliõpilane (need on enamasti üksuste juhid) ei vaja eesti noortejuhi lisakoormat,

või — kui see amet on kaela määritud — teeb seda nii pealiskaudselt kui võimalik. Mis põnevust saab aga pakkuda nii tehtud tööga?

Kust tulevad huvitava tegevuse ideed? Kõige geniaalsem juht ei mõtle neid kõiki omast peast, vaid peab neid koguma kirjandusest, juhtide treeningult ning kaasjuhtidega kogemusi vahetades.

Meie teeme igal AK-l muuseas ka eelarveid oma skauditööks. Meie eelarved ei ole baseeritud tööks vajalikule summale, vaid arvatavale laekumisele. Me oletame eelmiste aastate kogemuste alusel, kui palju võiks raha tulla ja katsume sellega läbi ajada. See on normaalne viis isiklikus või perekondlikus majapidamises, kus saab kulutada ainult sissetulekutele vastavalt. See pole aga õige viis koolides, kasvatuslikus tegevuses, ka riigikaitses — kui soovite drastilist ja väga piltlikku näidet.

Me koostame töökava, selgitame selle kulud ja peame saama vajaliku summa.

Noorte arvu suurendamine värbamisega. Skautlik propaganda ajakirjanduses, koosolekutel ja seltskonnas on nõrk. Meie selgitustöö vanematele on nõrk — mõned noorteüksused ei pea (kardavad?) isegi vanemate koosolekuid. Isiklik propaganda; näiteks kui iga mittetegev, kuid organisatsiooni kuuluv juht „räägiks" meile aastas ühe poisi-tüdruku, siis oleks see 100—200 noort, rohkem kui suudame vastu võtta! Noorte enneaegse väljalangemise vältimiseks mugandada noorte oma seltskonda elavama sugupoolte-vahelise koostööga kas või ühiste üksusteni (Rootsi!). Rakendada poiste ja tüdrukute ühiseid huviringe (loodus, rahvuslik käsitöö, ajakirjade toimetamine, loomingulised grupid).

Meil on ühised juhtidekogud, kuid paraku kaks erinevat juhtide kategooriat: 1. tegevjuhid — kelle õlul on noorte skautlik tegevus ja 2. administratiiv ning teenindusjuhid — kelle olemasolu on vajalik siis, kui skautlus eksisteerib, s.o. kui esimene kategooria oma tööd teeb. Tegevjuht peab olema „Särasilm", mujal võib ka „Unisilm" olla.

Tuleb viljeleda edutamispoliitikat tegevjuhtide eelistamiseks ja väljatõstmiseks, sest puudujääk on selle grupi juures.

Metsamärgi-kursuste lõpetajaist oleme saanud ainult üksikud tegevjuhid — s.t. oleme treeninud vale isikuid. Kas ei peaks olema erinev tiitel tegevjuhtidele, rahaline hüvitus, aasta parima juhi tiitel või preemia.. Tegevjuhid peaksid moodustama oma klubi või koondise, mis koguneb sageli kogemuste vahetamiseks. Lastevanemate poolt organiseeritud tänukingitus tegevusaasta lõpul, mida on aegajalt praktiseeritud?

Põnev tegevus. Arvatakse, et suur- ja maailmalaagrid teevad skautluse põnevaks. Minu arvates näitab niisugune seisukoht skautluse sisulise töö mittetundmist. Noored aga taipavad varsti, et selle suure raha eest võib mujal ja muul viisil rohkem nalja saada.

Juba möödunud suvel oli teatud arv skautlikke noori, kes küll lendasid Euroopasse, kuid mitte laagrisse.

Kolmkümmend aastat tagasi ühel ägedal AK-l tehti õnnetaaler, mis meie skautlust siiani majanduslikult toidab. Siis olid kaks poolt — ühed nimetasid õnnetaalrit kerjamiseks, teised vabatahtlikuks maksustamiseks. Õnnetaalri süsteemil on vigu. Üksuste panuse jaotus on ebaõige — see üksus, mis rohkem õnnetaalreid levitab, saab suhteliselt kõige vähem tulu. Õnnetaalri summa tuleks baseerida üksuste liikmete arvule.

Õigem oleks juhuslik õnnetaalrite tulu asendada skautluse toetajaliikmetelt laekuvate ette teada olevate summadega. Siis saame baseerida skauditöö tegelikele vajadustele.

„Tundmatu" allveelaev Rootsi vetes

STOKHOLM — Rootsi sõjalaevastik on aktiivselt otsinud müstilist allveelaeva Rootsi territoriaalvetest, mis arvatakse olevat N. Liidu oma. Laev on liikunud Rootsi vetes juba paar nädalat. Mere- ja õhujõud on pidanud sissetungijale sügavveepommidega jahti ööd ja päevad, kuid allveelaev on siiski seni ignoreerinud 19 hoiatavat sügavveepommi. Pommid on lastud küllalt kaugele, et mitte laeva vigastada, vaid teda sundida pinnale tõusma.

Allveelaeva nägi 19. septembril esimesena Rootsi puksiirlaev, kust saadud informatsiooni kohaselt on see „Whisky" tüüpi, mil on 54-liikmeline meeskond. Need laevad kuuluvad N. Liidule ja Varssavi maade laevastikele. Paarkümmend Rootsi laeva, kaasaarvatud üks hävitaja ja neli helikopterit on pidanud allveelaevale jahti 200 ruutkilomeetrilisel alal lõuna pool Stokholmi saarestikku.

Kommentaarid

Afganistanist saabuvad teated on sageli üksteisele niivõrd vastukäivad, et välismaailmas on raske mõistatada ja selgusele jõuda, mis on tõde ja mis on vale. Vabaduses elavad rahvusliku vastupanuliikumise juhid tulevad välismaailma ette sageli rahvuslike partisanide suurte võitudega ja vene okupatsioonijõududele tehtud suurte kahjustustega, kuid samal ajal tuleb Afganistanist teateid ka venelaste suurtest terroriaktsioonidest, tervete külade jäägitust hävitamisest ning vastupanuliikumise kokkusurumist üha väiksematele maa-aladele.

Hiljuti näiteks saabusid Pakistani, Peshawari, kaks Afganistani partisanideliikumise juhti, kellede informatsioon võitlusest okupatsioonijõudude vastu oli äärmiselt pessimistliku alatooniga. Mõlemad mehed rääkisid, et partisanid kannatavad nälga ning neil puudub vajalik varustus võitluste edukaks jatkamiseks. Partisanid leiavad peamist peavarju mäekurudes ja koobastes ning on nälja tõttu sageli närima puukoort.

Partisanide juhid tulid välismaailmast abi otsima okupatsioonijõududele vastupanu suurendamiseks ja tõhustamiseks Kunar'i orus, mis on ühes tugevamaks partisanide vastupanupiirkonnaks. Üks partisanide juhtidest mainis, et temale allub 6000—8000 partisani, paljud neist poisikeseeas noored võitlejad. Partisanide pealiku vihasemad sõnad olid suunatud venelaste vastu, kuid ta ei varjanud oma meelekibedust ka pakistanlaste vastu, kes ei anna partisanidele vajalikke moodsaid relvi ja rakette vene soomustatud helikopterite allatulistamiseks, mis viimasel ajal on haaranud enda kätte kontrolli kogu Kunari ulatuses. Venelased on hävitanud armutult kõik orus asuvad afgaanide külad ning on tähtsamatele teedele paigutanud liikuvad hästirelvastatud patrullid, kes on saanud ilmselt eriväljaõppe partisanide vastu võitlemiseks. Võib oletada, et Kunari oru täielik okupeerimine ja kontrollimine on venelastele üliima tähtsusega, kuna siit kaudu saabub partisanidele piiratud määral relvi, laskemoona ja toiduaineid.

Lääneriikide ajakirjanduses on Afganistani sõda sageli võrreldud Vietnami sõjaga. Miline naiivsus ja faktiliste olukordade väänamine! Afganistanis närivad võitlejad puukoort ja sõdivad piltlikult öeldes tulelukuga püssidega vene tankide, lennukite ja soomustatud helikopterite vastu, kuna Vietnamis voolas massiliselt relvi Põhja-Vietnami, kust need hambuni relvastatud Põhja-Korea diviisidega saadeti lõunasse ameeriklasi nuhtlema ja hävitama. Lääneriigid on viimasel ajal jaanalinnu poliitikat mängides ja pead liiva alla pannes palju peksa saanud ja see kordub nüüd ka Afganistanis, kus kogu vaba maailm käsi risti rinna peal hoides ja neutraalset hoiakut mängides vaatab rahulikult kuidas üks väike iseseisev mägirahvas sammsammult orjastatakse ja hävitatakse.

*

Iraani diktaator ajatollah Khomeini ja tema jüngrid on suure osa oma energiast ning sõimu — ja lööksõnade tagavarast kulutanud troonilt tõugatud shahhi sarjamiseks ja põrgu põhja manamiseks, kuid praegune kaitsesõda Iraagi vastu näitab, et nad peaksid shahhi ja temaga sõbralikus vahekorras olnud ameeriklasi kõigiti tänama Iraanile moodsa relvastuse soetamise ja sõjaväe väljaehitamise eest. Sest kuigi Khomeini ja tema käsilased on lasknud mõrvata paljud vanemad ohvitserid, on iraani sõjavägi säilitanud siiski teataval määral oma löögijõu ning ameeriklastelt saadud relvad on osutunud maal löödud lahingutes ja õhuvõitlustes paremateks Iraagi käsutuses olevatest vene sõjamasinatest.

Iraani sõjaväge suure hoolega lammutanud Khomeini võib nüüd salaja endamisi saatust tänada, et tal ei õnnestunud kogu sõjaväge likvideerida, mis oleks võinud praeguses olukorras lõppeda Iraanile kohutava katastroofiga. Nüüd

(Järg lk. 3)

Eesti organisatsioon Reagani toetamiseks

WASHINGTON — Ühendriikides on moodustatud Eesti Ameeriklaste Üleriiklik Komitee vabariiklaste partei presidendikandidaadi Ronald Reagani toetamiseks. Komitee esimeheks on Los Angelesis tuntud eesti seltskonnategelane Avo Piirisild, kes kuulub valitud liikmena ka Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides koosseisu.

Komitee teisteks liikmeteks on: Ylo Anson, Urve Kiik, Juta Kurman, dr. Ants Pallop, Ilmar Pleer, dr. Ado Pool, Henn Rebane, Paul Saar, Olaf Tammark ja Uno Veideman.

Avo Piirisild mainis, et Ameerika eestlased toetavad aktiivselt Ronald Reagani ja asepresidendi kandidaati Bushi. Kalifornia elanikud on teadlikud kui suurte võimetega kuberner oli Reagan ning ta võib samu võimeid näidata ka Ühendriikide juhtimisel. Pärast neli aastat kestnud triivimist ja otsustamisvõimetust vajame Ronald Reagani taolist meest, kes annab Ühendriikidele õige suuna. Ameerika eesti ühiskonna kaasabil on võimalik saata Jimmy Carter tagasi Plainsi ja asendada ta mehega, kes on võimeline kompetentselt tegelema meie maa ja kogu maailma probleemidega, kinnitas Avo Piirisild.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

11., 12. ja 13. okt. dr. T. Sauks, tel. 461-0912.

18. ja 19. okt. dr. V. Kasari, tel. 532-9863.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS

H. LATER & CO. Ltd.

"INSURANCE"

1482 Bathurst St., 4 kord (Bathurst—St. Clair)

Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

1. ja 2. nov. Eesti Majas SAARNIIDU KUNSTINÄITUS

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS

auruga „steamcleaning"

HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

H. KIRIK Insurance Agency

KINDLUSTUSED

23 WESTMORE Dr., Suite 200 Rexdale, Ont. M9V 3Y7 Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

räägitakse juba Teheranis, et sõjavägi tuleb jälle ausse tõsta ning Pariisi saabunud informatsiooni kohaselt tahab Khomeini alustada kiire mobilisatsiooniga, mis peaks kokku tooma 600.000 meest.

Sõjaväe ülesehitamine ja sellele suurele tähtsuse omistamine ei ole loomulikult sugugi meeltmööda islami vaimulikele — mulladele —, kes näevad sündmuste sellises arengus oma võimupiiride vähenemist ja oma suurte õiguste kärpimist. Kuid mullad peavad olukordade sunnil paratamatult alistuma vanale elureeglile, et „hädaga sööb kurat isegi kärbseid".

Khomeini ja tema islami nõuandjad sunnitud sõja tõttu muutma ka oma senist ideoloogiat. Kui seni hoiti kramplikult kinni põhimõttest, et iraani sõdurid võitlevad ainult islami eest, siis nüüd on see ideoloogia nurka visatud ning uute deklaratsioonide kohaselt võitlevad sõdurid oma isamaa eest, millega usulise fanatismi asemele on toodud patriotism ja isamaa armastus. See kõik meenutab Stalini taktikat Teise maailmasõja ajal kui saksa diviisid olid jõudnud Moskva väravatele. Kui sõja alguses deklareeriti, et punasõdurid võitlevad kommunismi ja partei eest, siis viimases hädas heideti see partei filosoofia üle parda ning vene sõdur saadeti sõtta Suure ja Püha Venemaa eest. See mõjus, kuna nüüd oli vene soldatile antud kindel eesmärk ja alus, mille eest ta võis ohverdada oma elu.

Kui Iraani juhtivate ringkondade hoiak on sõja tõttu palju muutunud, siis paljud probleemid, kaasaarvatud ameerika pantvangide küsimus on ikka veel lahendamata. Kuid sedamööda kuidas islami fanaatikud oma mõju kaotavad, võib loota ka kainenemist paljudes elusektorites ning uute suundade rakendamist. Iraani sisepoliitilisele olukorrale mõjub kahtlemata tervendavalt sõjameeste ja sõjaväe osatähtsuse tõus, millele umbusklikult ja kartliku pilguga ei vaata mitte ainult Khomeini oma mulladega vaid ka kommunistid, kellele ei meeldi vee selginemine kuna nende kalasaak on alati hea olnud sogases vees.

AMI

T.E.S. Lasteaia kasvataja Aime Saastamoinen oma klassi töid juhatamas. Foto: Vaba Eestlane

Luteri kiriku esindajad Tallinnas konverentsil

Delegaadid panid pärja Tallinna vallutamisel langenud punasõdurite mälestussambale

STOKHOLM (EPL) — Luterliku maailmaliidu Euroopa-konverents avati Tallinnas peapiiskop Edgar Harki poolt esindushotell „Viru" konverentsisaalis. Okupeeritud Eesti pinnal kohtusid 130 delegaati 35-st Euroopa luteri kirikust ja kirikuorganisatsioonidest. Roots riigikirikut esindas piiskop Brattgard Skarast. Kutsutute seas ei olnud Eesti ev. luteri kirik, millise peapiiskop ja konsistoorium asuvad teatavasti Stokholmis, seega Euroopas, kuna pagulaskirik meenutab Eesti iseseisvust.

Ateistlikku rezhiimi esindas Moskva usuasjade nõukogu volinik Eestis L. Piip, kes kristlikku konverentsi oma peremeeste nimel tervitas.

Avaistungil andsid Eesti, Läti ja Leedu kirikute olukorrast okupatsioonirezhiimi all ülevaate nende maade praegused peapiiskopid Edgar Hark, Janis Matulis ja J. Kalvanas.

Soome kirikuõpetaja Jaakko Elenius pidas ettekande teemal „Euroopa julgeoleku- ja koostöönõupidamine ja kirikute ülesanded" (s.o. Madriidi jätkukonverents ja kirikud).

Luterlike kirikute delegaadid panid pärja Tõnismäel Tallinna vallutamisel langenud Nõukogude sõdurite mälestussambale.

Okupatsioonivalitsuse vastuvõtu andis ülemnõukogu presiidium Ivan Käbinaga eesotsas.

Nõukogude külalislahkus viitab eesmärgile: Lääne kirikud peavad tugevdama de facto tunnustust okupatsioonirezhiimile, mh. vallutajate monumentidele pärgade asetamisega, marionettrezhiimi bankettidel käimisega jne.

Leid Rootsi riigiarhiivis

Laevavraki riisujad Mahu rannas

STOKHOLM (EPL) — Rootsi riigiarhiivi vanade aktide uurimisel Rootsi ajast Eestis on avastatud ka mereröövlite jälgi Viru ranniku väikesadamate piirkonnas. Tegemist on aastast 1697 pärineva „kuningliku komisjoni" protokollide ja kohtuotsuste ulatusliku kaustaga, kus puudutatakse suurema Lüübeki kaubalaeva „Sankt Johannese" hukkumist kaubareisil Tallinna ja Narva vahel. Laevnik oli Johann Scharffenberg ja tema laev jooksis 11. novembril 1696 kas madalikule või karile.

Teisal täpsustatakse hukkumiskohta „Mahu rannikuks" ja karileminek toimunud kohal, mida saksa ja rootsi keeles kutsuti „Hüfften holme" (Puusaluu-saareke). Praegustel kaartidel on seda saarekest raske leida — tuleb meeles pidada, et merepõhja aeglase tõusu tõttu on osa rannikusaari maaga kokku kasvanud ja muutunud poolsaarteks.

Muidugi ei ole võimatu, et taoline suur ja „tasuv" kaubalaev, mis olnud muuhulgas lastitud kallihinnaliste „Armeenia" või „Pärsia" kaupadega, meelitati karile valesignaalide ja tulevilgutamisega mõnelt hädaohtlikult saarelt või neemelt.

Sest pääsnud laevameeste jutustuste järgi olnud ümbruskonna rannatalupojad laevarüüstamiseks kohal juba enne kui selle meeskond oli suutnud laevalt lahkuda.

Kõneldakse koguni mõnede laevameeste mõrvamisest, kuid seda tuleb veel hoolega uurida.

Tähtsaim on see, et noore uurija jutu järgi olevat terve rida eesti talupoegi laevarüüstamise pärast mõistetud Kuningliku Komisjoni poolt Tallinnas 1697 surma, pea maharaiumisega samal, röövimise rannal, keha asetamisega rattale ning pea naelutamisega selle kohale — teistele mõeldavaile „mereröövleile" hirmuks ja hoiatuseks.

Kuid millise Mahu rannikuosa värvis hukatud rüüstajate veri punaseks — sellele ei leidu veel vastust.

Sellega aga asi veel ei piirdunud. Röövsaak oli nähtavasti nii rikkalik ja kallihinnaline, et laevarüüstajad olid asunud seda laiemas ulatuses müüma ja „turustama".

Müüdi esijoones lähedasile jõukamaile mõisnikele, mitmeil juhtudel mõisapiirkonna valitsejate „amtmannide" vahendusel. Sellele vastavalt karistati ka mõnda tuntud aadlivõsu, isegi üht parunist maanõunikku (Landrat) ja kõrgemat Rootsi ohvitseri ning ühe endise maanõuniku ja meeskohtuniku leske röövitud varanduse ostmise ning selle varjamise pärast mitmetuhande riigitaalri suuruse rahatrahviga. Üht „amtmannidest", rootsi nimega Clas Essping'it karistatakse „jõukohasemalt" saja riigitaalriga „ebatruuduse" ja röövitud varanduse varjata aitamise pärast.

Viru ranniku vana mereröövlivaim on seega siinseis paikkonnis ka ülemkihi hulgas vastava mentaliteedina edasi elanud kui 17. sajandi lõpuni.

Piirkonna kaarti lähemalt uurides näikse sobivat hukukohana üks „nukk" Kunda lahe ja Mahu ranniku vahekohas, Eesti Vabariigi aegse „Letipea" piirivalvekordoni läheduses. Siin teeb rannajoon kaardil imeliku võnke, moodustades „sarviku-pea" taolise poolsaarekese. Just see kaheharuline ranniku kujund võis veel 17. sajandi lõpul moodustada saarekese, laiu, mida ta „puusaluu"-taolise kaheharulisuse tõttu merepoolt kutsuti „Hüfften-holme'ks. Kes teab?

(EPL/REP

Toetus Baltikumist Poola streikijatele

20 balti dissidendi poolt saadeti õnnitluskiri Poola streikijate juhile Lech Walesale tema võidu puhul, teatab ajakirjanik David K. Willis ajalehele „The Chr. Sc. Monitor". Kirjas õnnitletakse Walesat ja kõiki streikijaid poolakaid nende saavutuse puhul demokraatlike reformide elluviimise algatamisel, mis on väga olulised kõikides sotsialismimaades.

Kiri on tekitanud tohutut raevu KGB-s, kes on püüdnud maha suruda igasuguseid poolehoiuavaldusi Poola streikijatele nõukogude elanike poolt. Kuna Kreml laseb praegu Ameerika Hääle, BBC ja teisi lääne saateid nõukogude rahvastele summutada, ei teata N. Venes kuigi palju Poola streikijate võidust.

Õnnitluskirjale on alla kirjutanud eestlastest Enn Tarto ja Erik Udam. Teised allakirjutajad olid leedulased, kellede nimesid aga ajalehes „The Chr. Sc. Monitor" pole mainitud.

D.K. Willis toob oma kirjutises veel ülevaate Balti, eriti Eesti dissidentide võitlustest, mainides ka seda et Niklus oli alustanud 23. augustil näljastreiki. Edasi ta jutustab varematest protestikirjadest ja apellidest.

Kuna N. Venes on hakatud dissidentide üle kohut mõistma ja nendele määrama rangeid karistusi, arvatakse, et ka balti dissidendid võidaks nüüd pikemaks ajaks vangi või vaimuhaiglasse määrata.

Toronto Eesti Ühispank

Ühenduses on jõud

958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. 465-4650 või 465-4659
Pank avatud: päeval 10.00 — 3.00 (esmasp. reedeni), õhtul 5.30 — 8.00 (esmasp. ja neljap.)

LAENUD SOODSATEL TINGIMUSTEL KAASMAALASTELE
Informatsiooni saab pangast lahtioleku aegadel.
Kõik uued laenud on laenuvõtja surma puhul kindlustatud kuni $30.000.— ulatuses, jäädava töövõimetuse puhul on kindlustatud kuni $10.000.— ulatuses vastavalt kindlustuste tingimustele.

Mihkel Lüdig rahvusliku helikunsti loojana

Eesti Lauljate Liit Kanadas on otsustanud korraldada 9. novembril suurema kontserdi Mihkel Lüdigu 100-nda sünniaasta tähistamiseks, esitades helilooja helitöid orkestri, kooride ja solistide kaastegevusel.

Rahvuslikku omapära määritleb Mihkel Lüdig rahvusliku temperamendi ja mõttelaadi avalduses, mis rahvaviisides on eriti tihedalt seotud emakeelega ja kogu rahvuskultuuriliste avaldustega ka teistel kunstialadel.

See seisukoht üllatab kuivõrd lähedal seisis M.L. tänapäeva rahvusliku muusika mõistele.

„Meil ollakse arvamisel, et eesti helikunst peaks valminud viljana meile taevast maha langema. Vähesed mõtlevad sellele, et vaid järkjärguline eeltingimiste ettevalmistus võib meid selles aidata," kinnitas Mihkel Lüdig. Juba 1908 aastal kirjutab helilooja: „Armastus ja vaimustus ei suuda üksinda laulu ja muusika edendamiseks kaasa aidata. Kunst nõuab rohkem — ta nõuab teadmisi ja uurimist.

Ja kui meie eesti rahvuslikust helikunsti arenemisest kõnelda tahame, siis peame silmas pidama, et meil ühe uue pea täiesti sündimata asjaga tegemist on.

Mõtlen sealjuures eesti algupärast helikunsti."

Sajandi vahetusel oli küllaldane esitada eesti keele kõla ja isamaalikku paatost, et rahvuslikku iseteadvust rahuldada ning saksa koorilaulu traditsioonilise ilmega laulu hinnati kui rahvuslikku tippsaavutust. Selle kohta märgib M.L.: „Kahjuks on meie rahva muusika hinnangu võime nii madalal tasemel, kuna teda on toidetud asjaarmastusliku loominguga".

M.L.-i mõttes on vajadus uue palju täielikuma rahvusliku helikeele järgi, selleks on vaja heliloojaid kutselise oskusega ja rahvusliku omapära uurimist.

Oma heliloomingu kohta märgib Lüdig tagasihoidlikult, et see olevat tal eluaeg olnud kõrvalharrastus, kuid vaadeldes tema helitööde nimekirja leidub seal lavamuusikat, vokaal-sümfoonilist muusikat, sümfoonilist muusikat (avamäng, süit „Lembitu", „Jaaniöö" j.t.), soololaule, sega-, mees-, nais-, ja lastekoorilaule ning instrumentaalmuusikat viiulile, tshellole, orelile ja klaverile.

Suur osa tema loomingust on koorilaulud, neis leidub rohkelt lüürilist tundepeensust, maalilisust ja põhjamaist kargust. Praeguse ajani on püsinud koorikavades laulud nagu: Kiigelaul, Sääl kord kasvab, Karjase laul, Laevnik jt. Hilisemast loominguperioodist Põlismetsa järv, Nõmm, Kits ja hunt, Mets, milles avaldub uusi ideid teksti tõlgenduses ja häälevärvide kasutamises, eriti lauludes Mets ja Põlismetsa järv, mis kuulub mitte ainult Mihkel Lüdigu enda vaid kogu eesti kooriloomingu paremikku.

VABA EESTLANE kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$35.—	$38.—
Poolaastas	$19.50	$21.—
Veerandaastas	$10.50	$11.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$56.—	$61.—
Poolaastas	$30.50	$32.50
Veerandaastas	$16.—	$17.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $72.—, poolaastas $36.—, veerandaastas $19.—

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 45 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „____" __________ 19___. Tellimise katteks lisan $ _______ siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi ____________________
Aadress ____________________

Family Trust — FAMILY TRUST CORPORATION REALTOR
1052 KINGSTON RD., SCARBOROUGH, ONT.

Olen kaasmaalaste teenistuses selle firma juures kinnisvarade agendina. 50 kontorit Torontos ja lõuna Ontarios.

VICTOR LIBE
TEL. KONTORIS: 694-3336
KODUS: 281-5912

KINNISVARADE VAHENDUS!

ARMAST

MARIA MEEDER'it

mälestavad kurbuses

Puhka rahus!
Mälestuste kauneid jälgi
südamesse jätsid meil!

MAIE KABUR
VIIVI ja ERIK DOBROVICS

SURMA LÄBI LAHKUNUD SUURT POEETI

MARIE UNDER'it

mälestab luulering „Põimik"
ELFRIEDE KOMPUS
KAJA KENT
ELLI KOODI
OLVI PINT

ARMAST ÕDE

ELVINE TAMMELA't

neiuna Oja
sündinud 30. detsembril 1921 Martnas
surnud 4. oktoobril 1980 Haapsalus

mälestab kurbuses

VEND abikaasaga

ARMAST TÄDI EESTIS

ELVINE TAMMELA't

mälestavad kurbuses

vennalapsed HEIKKI ja LEMBI

MÄLESTAME OMA EESTIST KAASTÖÖLISE ABIKAASAT JA SÕPRA

MARIA MEEDER'it

A. SÕRMULIS abikaasaga
E. TAIMRE

Meie südamlik kaastunne LINDA JÄRVALT'ile ema

MARIA MEEDER'i

kaotuse puhul

TORONTO EESTI SEGAKOOR

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5

Telefon 924-1408

Karusnahakaupmeeste jälgedes Ontarios

MARCUS VAN STEEN

(CANADIAN SCENE) — Thunder Bay asub Lake Superiori põhjatipus ja moodustati kahest linnast — Port Arthur ja Fort William. Port Arthur oli esialgselt kaevandusasula ja sellest kujunes baas paljudele geoloogilistele uurimusretketele Kanada kirde osadesse 19. sajandi kestel. Asula nimi oli vanasti Dawson. Selle nimega austati sellenimelist maamõõtjat, kelle näpunäidete ja plaanide kohaselt ehitati Dawson Road, mis viis välja Fort Garrysse, praeguse nimega Winnipeg. 1879. aastal nimetati asula ümber Arthur's Landinguks kuninganna Victoria poja prints Arthuri järgi, kelle rügement välja saadeti Red Riveri ülestõusu alla suruma.

Fort William oli kahest vanim asula, seal asus väga oluline prantsuse karusnahaküttide kaubapunkt. See ehitati a. 1679 ning sai nimeks Fort Kaministikwia jõe järgi, mis selle koha juures järve suubus. See kaubapunkt võeti üle 1805. a. North West kompanii poolt. Mainitud kompanii kuulus Montreali ärimeestele, kes olid asunud võistlema Hudson's Bay Kompaniiga karunahkade ostu-müügi alal.

Koht nimetati ümber Fort Williamiks kompanii peadirektori William McGillivray järgi.

Need kaks linna koos moodustavad moodsa linna, mis praegu on maailma tähtsaim vilja väljaveo keskus. Suured viljalaevad pääsevad kontinendi südamikku St. Lawrence'i mereteed pidi ja viivad kanada teravilja üle kogu maailma.

Turistid pääsevad Thunder Baysse kõige paremini VIA Raili kaudu, kuid palju huvitavam on sinnasõit autoga piki Trans-Kanada maanteed mööda Lake Superiori põhjakallast. Maantee Sudburyst kuni Thunder Bayni on idapool Kaljumägesid üks Kanada kaunemaid paiku.

Kuigi Thunder Bay on kiiresti kasvav moodne linn, siis ei ole ta kaugeltki unustanud oma ajalugu. Seda meenutab äsja taastatud North West kompanii kaubapunkt, mis asub Kaministikwia jõekäärus, umbes 14 km linnast eemal. Originaalne kaubapunkt-kindlus hävis ammu aega tagasi kui linn hakkas kasvama ja oma piire laiemaks nihutama.

Old Fort, Williami taastamine on nõudnud palju aega ja teadmisi, kuna vana kaubapunkt on rekonstrueeritud täpselt originaali eeskujul, nii nagu ta oli 19. sajandi alguses.

See hõlmab enam kui 40 ehitust ja on ühtlasi suurim selletaoline kogu maailmas. Kuid mitte ainult ehitused ei too tagasi vana kaubaposti, vaid inimesed, kes seal elavad ja töötavad, kannavad tolleaegseid riideid ja toimetavad tolleaegseid töid alates sepast, kes parajasti parandab härjast veetava ratta rummu, kuni karusloomade kütini, kes parajasti maha laob oma talvist saaki, kuni meesteni, kes ehitavad kanuud, kuni indiaani naisteni, kes kokku õmblevad mokassiine ja parandavad kalavõrke.

Peale indiaanlaste, kes elavad kaubaposti plankaia taga, on väljaspool kindluse piire taastatud endisaegne ojibwa indiaanlaste külas telkide ja suitsetamishoonega, kus ka praegu suitsetatakse liha ja kala talvekuudeks.

Fort William on täna samasugune kui ta oli nendel aegadel, kus suvekuudel sealt läbi käis oma 2000 „voyageurs'i", kes sinna kokku tõid kalleid karusnahku ja kus neid siis müüdi ja osteti

Kuid kõik see elav tegevus vaibus kui North West kompanii Hudson's Bay kompanii poolt üle võeti, kellel olid oma kaubateed ja oma kaubapostid.

Old Fort William on suvekuudel avatud kella kümnest hommikul kuni kella kuueni õhtul, seitse päeva nädalas. Lähema informatsiooni saamiseks kirjutage järgmisel aadressil: Old Fort William, Vickers Height Post Office, Thunder Bay, Ontario.

Seedrioru kultuurikodu

Seedrioru 1955—1980. Peatoimetaja Karl Aun. Sihtasutus Lõuna-Ontario Eestlaste Suvekodu kirjastus, Toronto 1980. 141 (suureformaadilist) lk.

Elu väljaspool kodumaad on olnud juba nii pikaajaline, et on hakanud ilmuma eesti organisatsioonide veerandsajandi pikkuste tegevuste ülevaateteosed. Üheks mahukamaks ja sisukamaks neist on tänavu suvel ilmunud Sihtasutus Lõuna-Ontario Eestlaste Suvekodu mälestusalbum „Seedrioru 1955—1980".

Tänu väga ettenägelikule tegevuskroonika pidamisele ja mitmesuguste materjalide säilitamisele on võidud koostada nii ülevaatlik arengulugu, et peab ainult imetlema tegijate, mälestusteose toimetajate-autorite töö põhjalikkust. See on nagu monument neile, kes seal on töötanud, kasvatanud noori, lõbutsenud ja saanud esteetilist vaimutoitu, mille ühiseks nimetajaks on eesti kultuuri viljelemine.

Seedrioru mõiste on selle aja kestel jõudnud kõigi eestlaste teadvusse ükskõik millisel maal nad ka ei elaks ja toimetajate eesmärk „tutvustada" Seedriorut oleks nagu senise kordamine. Teine eesmärk oli anda mälestusteos kõigile Seedrioru tegevusest osavõtjaile ning kolmandaks anda üldsusele fakte Seedrioru elust, tgevusest ja olemusest. Teadmiste levikule aitab kaasa raamatu vorm, kirjasõnana levib see igale poole.

Seedriorul on korduvalt rõhutatud, et see on tükike eestlaste maad, kus eestlane omase visadusega alustas ühistööd, ehitas ja rajas kultuurse kodu. Seal on, nagu igas kodus, kasvatatud eesti noorust, uut sugupõlve alustatud töö jätkajaks. Aga Seedrioru on olnud koht, kus on mälestatud kõiki, kes on langenud Eesti eest peetud võitlusis. Seedrioru on tõesti olnud nagu mitte tükike eestlaste maad, vaid Eestit kõigi selle eluavaldustega.

Uues teoses kirjutavad toimetajad Karl Aun (peatoimetaja), Harry Pärkma (tegevtoimetaja), Jüri Juurand (sekretär) ja Voldemar Tammemägi ühiselt pikema ülevaate Seedriorust, mis oli seal enne, kes algatasid, kuidas asutati, sihtasutuse organiseerimine, kes tegid tööd, keda enam ei ole, ehitamistest, antakse ajalugu arvudes, räägitakse annetusist ja sini-must-valgest Seedriorul. Kunstiliseks kujundajaks on olnud Vello Hubel.

Teises osas on noortekodu kasvandikud ja statistilisi andmeid neist aastate kaupa, personal, asjaajajad ja aitajad, suvekodu sisemisest tegevusest, arengusuundadest ja noorte isetegevusest. **Kolmandas osas on Seedrioru rahvuskultuuri koduna, kus on rajatud mälestussammas, peetud laulupäevi, valguspidusid, vabaõhulavastusi, meeskooride ja rahvatantsu päevi, korraldatud segakoorilaulude uudisloomingu võistlusi ja muud.**

Neljandas osas kirjutavad paljud, kel on olnud aastatepikkune koostöö Seedrioruga, alates Eesti Vabariigi aupeakonsul I. Heinsoo, piiskop Raudsepp, M. Amolins, V. Hubel, L. Juhani, A. Jurs, H. Jõe, H. Karu, R. Kreem, A. Kullango, O. Laamann, H. Oja, A. Otema, E. Silm, E. Tiilen, R. Toi, H. Toomsalu, R. Valdov, kes valgustavad eriaspekte oma kogemuste või eriala-de põhjal. Viiendaks antakse veel fakte tegevusest, lavastused, koorid, kõnelejad ja sihtasutuse juhatuste koosseisud ning liikmeskond.

Neile lisanduvad veel pilditsüklid, mis annavad visuaalselt seda, millest kirjutatuna on juba juttu **olnud või täiendavad varemöeldut.**

Pikemas ülevaates on tunda K. Auna teaduslikult hoolikat ja põhjalikku ainekäsitluse viisi, kus ülevaadet on rikastatud väljavõtetega kaasaegsest ajakirjandusest. Nii on teos hoopis kaalukas ja täiesti teadusliku silmaga nähtud korraldatud ainekogum. Paljud eriautorid on lähtunud oma ainele isiklikust aspektist.

K. Aun ütleb oma järelmärkuses, et Seedrioru on saatnud töö, hool, õnn ja edu, sellekõrval mõnevõrra muretki. Tagasivaates näib siiski esikohal olevat edu ja saamaks osa selle tööka eestlaste ühiskonna generatsioonipikkusest tööst, annab see sihtasutuse juubeliteos suurepärase näite eestlaste visadusest ja suurest kodumaaarmastusest, aga ka sidemeist mullapinnaga, oma maaga, mida jalge all tundes tuntakse end tõeliselt tugevana ja püsivana.

HANNES OJA

⊕ Soome-ugri kongressi puhul Turus tegi Soome raadiomees Timo Vootila intervjuu eestlaste dr. Felix Oinase (Indiana) ja Liilia Corradiga (N.Y.), peale selle kahe Columbia ülikooli professoriga. Peale varem mainitud eestlaste saabus kongressile ka Vello Salo, kes oli Rooma kaudu sõitnud Vilni vanatestamendi kongressile ja sealt päevaks Turusse. Turu kongressil viibis veel üks jaapanlane, kes kõneles puhtalt eesti keelt. Liilia Corradi esines kongressi lõpul korraldatud peol lauluettekannetega.

Vajatakse

MAJAPIDAJAT

osalise ajaga. Tasu kokkuleppel. EELK Peetri kog. kontor tel. 483-5847 või esimees tel. 626-3227

EESTI SIHTKAPITAL KANADAS

Annetused ja testamendipärandused on tulumaksuvabad. Annetaja soovid täidetakse.

958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Baptisti Koguduse Noortekoori sügiskontsert

T.E.B. Koguduse Noortekoor, Charles Kipperi juhatusel, on arenenud üheks meie tuntumaks vaimulikku muusikat viljelevaks ansambliks. Koori esinemised möödunud aastatel nii Torontos kui ka väljaspool Torontot, on selletõttu saanud kuulajaile nauditavaiks elamusteks, esteetiliselt kui ka vaimulikult. Äsjane, s.t. pühapäeval, 5. oktoobril toimunud sügiskontsert Toronto baptisti kirikus ei olnud selles suhtes erand. Kuigi seljataha jäänud suvevaheaeg ei lubanud kooril veel möödunud kevade tippvormini tõusta, oli siiski pühapäevases esinemises jällegi tunda nooruslikku väärtust, muusikalist paendlikkust, puhast intonatsiooni ja hingestatud tõlgitsust. Soolo-osi täitis kahes laulus laitmatult Marika Krabi, klaverisaate eest hoolitses Imbi Medri. Õhtu õnnestunumateks numbriteks võiks pidada Kodu-Eestis tegutseva orelikunstniku ja helilooja H. Lepnurme kahte vaimulikku laulu ja T. Kirk'i ning B. Gaithersi rütmikad kaasaegsed palad. Vaimuliku kõne pidas Jüri Puusaag. Kuulajaid paelus kõneleja uus ja siiski selge keel puhta eesti intonatsiooniga.

Pühapäevane kontsert oli ühtlasi peaprooviks noortekoori Montreali esinemisele, mis toimub laupäeval, 18. oktoobril kell 7 õhtul I Baptisti kirikus, 6215 Cote St. Luc Road.

Euroopa eestlaste laulupidu Inglismaal

Saksamaa Eestlaste Keskkomitee on senini viinud läbi juba kaks Euroopa Eestlaste Laulupidu ning kolmanda osas, mis ette nähtud 1982. a. suvel, tegi ettepaneku Inglismaa eestlastele. Sealt aga saabus hiljem vastus, et teatud raskuste tõttu nad ei saa seda korraldada ja see toimugu jälle Saksamaal.

ESTO-80 ajal toimunud koorijuhtide kokkutulekul oli ka nimetatud küsimus kõne all, kus esmajoones Rootsis asuvad koorid leidsid, et nad on juba korduvalt Saksamaal, Münsteris käinud ja näeks meeleldi, et see toimuks seekord siiski Inglismaal. Nimetatud küsimus oli nüüd uuesti Inglismaa juhtivate tegelaste juures arutusel ja seekord langetati otsus jaatavalt. Laulupidu toimuks Leicesteris ja ajaliselt peale 15. juulit, kuna siis vabanevad majutuse tarvis kohalikul üliõpilaste majutusmajad. Nüüd soovitakse veel väljaspool Inglismaad asuvate kooride seisukohta.

(ER)

PICK YOUR OWN APPLES

at

PINE FARMS ORCHARD KING

- HOURS: Weekends & Holidays 9 a.m. — Sundown
  Weekdays: — By Appointment
- Apples within the reach of everyone
- No ladders (full sized apples from pint sized trees)
- DELICIOUS ready for picking now
- SPYS Oct. 11 — Oct. 26
  (Dates subjects to change)
- For more information call: KING 833-5459 833-6698

Hwy 400 North to King—Nobleton cloverleaf. Turn east to first lights and turn north on Jane St. and proceed 2½ miles and then you see the apple Signs. Turn east at Jane and Green Lane as directed.

Sunnitööle mõistetud koolinoored vangilaagrisse

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskusele teatati okupeeritud kodumaalt, et Tartu rahvakohtu poolt 15. mail 1980 poolteiseks aastaks sunnitööle mõistetud 18-aastased Tallinna tehnikumi õpilased Raivo Hermlin, Vello Sõstar ja Olev Tiitson on Tallinna keskvanglast üleviidud Tallinna vangilaagrisse. Eesti Vabariigi Aastapäeval, 24. veebruaril 1980 sini-must-valge lipu Tartu Toomkiriku varemetele heiskamise pärast kaheks aastaks sunnitööle mõistetud eelmiste klassikaaslane Viljo Vilba on süüdimõistva otsuse tühistamiseks pöördunud Eesti NSV ülemkohtu poole. Edasikaebuse arutamiseni peetakse Viljo Vilbat jatkuvalt kinni Tallinna keskvanglas.

Rahvusliku demonstratsiooni pärast sunnitööle mõistetud koolinoortest on Raivo Hermlin ja Vello Sõstar pärit Tallinnast, Viljo Vilba Tartust ning Olev Tiitson Saaremaalt. Koolinoorte vanemate aadress võib saada Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskusest aadressil: Box 34018, 100 26 Stockholm, Sverige.

Eestlaste rahvuskultuuri õhtu Münchenis

GEISLINGEN (VES) — Saksamaa eestlaste suhteliselt vaikselt pulbitseva kultuurielu tänavuseks kõrgpunktiks kujunes rahvuskultuuri õhtu 6. sept. Münchenis „Löwenbräukelleri" saalis. Keskkomitee ja kohaliku rahvuskoondise poolt organiseeritud üritus oli meelitanud Münchenisse üle 200 eestlase kõigist Saksamaa osadest ja Belgiast. Külaliste hulgas oli rida esinduskogu liikmeid kui ka neid, kes kandideerivad tänavu esmakordselt esinduskogusse: dr. Olgred Aule, Olev Ruuben, Aleksander Elken, Raimund Leitaru ja Kaljo Voogre.

Eeskavalises osas olid kaastegevad segakoor „Leelo" Villu Laidsaare juhatusel, sopran Linda Michel ja Edgar Pent akordionil. Stuttgardi noored Jüri Kriis juhatusel esitasid rahvatantse. Stuttgardi „Kungla rahvas" on muide ainsaks rahvatantsutrupiks Lõuna-Saksamaa ruumis.

Peokõne pidas keskkomitee esimees J. Västrik.

Võitlus põhiseaduse pärast

Kanada parlamendis algasid ägedad vaielused

OTTAWA — Möödunud esmaspäeval alganud Kanada föderaalparlamendi sügisesel istungjärgul alustati võitlust Kanada põhiseaduse küsimuse ümber. Päeva tähtsamateks kõnelejateks olid valitsuse esindajana õigusminister Jean Chretien ja konservatiivide partei ning opositsiooni juht Joe Clark.

Joe Clark kinnitas, et kuigi ta pooldab põhiliselt valitsuse poolt esitatud põhiseaduse resolutsiooni, ei saa ta kuidagi nõustuda sellega, et föderaalvalitsus tegutseb iseseisvalt ilma provintside nõusolekuta.

Selline ühepoolne tegutsemine võib viia Kanada kokkuvarisemiseni, ütles konservatiivide juht.

NDP juht Ed Broadbent asus vastupidisele seisukohale ja väitis, et liberaalide valitsuse ettepanekud põhiseaduse äratoomiseks on mõõdukad ja õiglased ning Kanada riigile tuleks lõpp kui praegu ei tegutseta. Ta ütles, et ameeriklased olid sunnitud oma põhiseaduse muutmiseks läbi tegema verise kodusõja ning Kanadal tuleks kasutada praeguseid võimalusi oma eesmärkide saavutamiseks.

Õigusminister Chretien, kes on valitsuse ettepanekute kõige silmapaistvamaks kaitsjaks, mainis, et valitsus on andnud provintsidele võimaluse oma seisukohtade esitamiseks ja kokkulepete saavutamiseks, kuid sellest ei tulnud midagi välja ning nüüd on saabunud aeg, kus parlament peab oma sõna ütlema.

Gaidid leinasid Marie Underit

„Rajaleidjate" lipkond alustas sügishooaega

„Rajaleidjate" lipkonna avakoosolek toimus neljap., õhtul, 2. okt. kell 7.30 Peetri kiriku all saalis. Lipkonna lipp toodi sisse leinaloorís. Lipkonna juht ngdr. Rita Valter teatas, et lipp on leinalooris „Rajaleidjate" aupatrooni Marie Under'i ja Eesti Gaidide Malev Kanadas auvanema gdr. Elsa Raudsepp'a surma puhul, kes lahkus 1. oktoobril. Nende mälestuseks süütas ta kaks küünalt ning koosolijad kuulasid palveseisakus mälestussalmid Marie Under'i luuletusest — „Oh siiski kurb".

Pastor O. Puhm pidas lühikese palvuse, toonitades, et raskused on nende võitmiseks, need karastavad inimese tugevaks.

Lipkonna vanem gdr. Ene Runge meenutas suviseid retki „Vikerkaare" ja „Kullapaja" laagreis ja soovis noortele tublit tööindu ja vanematele arusaamist ja järjekindlust laste mitmesugusele tegevusele kaasa aitamiseks.

Lipkond sai uuteks liikmeteks kaks hellakest 85 miili kaugel asuvast Drumbost, Kristiina ja Linda Isotammed.

Peale pidulikku osa läksid noored oma juhtidega esimesele nõupidamisele, kuna vanematele pakuti kohvi ja kohvikõrvast.

Lipkonna juhtkond on tulevasel tegevusperioodil järgmine:

Auvanemad — gdr. Klaudia Voiko ja pr. Meeli-Ann Tanner, vanem — gdr. Ene Runge, juht — ngdr. Rita Valter, abid — ngdr. Ellen Kütti, gdr. Ene Lüdig ja ngdr. Susan Valvur, sekretär — ngdr. Katrin Kütti, laekur — ngdr. Ilme Paar.

Hellakeste pere „Sädemed" juhtkond: Vanem — ngdr. Ellen Kütti, juht — ngdr. Ingrid Kütt, abid — E-gd Helen Sadul, E-gd. Sirje Järvel, gdj. Linda Kolli ja gdj. Tiina Lomax.

Gaidrühm „Tulilinnud" juhtkond: Juht — ngdr. Katrin Kütti, abid — E-gd. Eva Tigane ja gdj. Vivian Oder.

Vanemgaidide rühm „Virmalised:

Juht — E-gd. Kay Tüll, abid — E-gd Aimi Ilves, E-gd, Tiina Toop ja gdj. Vivian Birk.

„Kuldringi" juhid: ngdr. Reet Vanaselja-Marley ja ngdr. Ellen Allas.

„Kuldringi" kuuluvad „Rajaleidjate" endised juhid ja gaidid, kes oma kutsetöö kõrval ei ole võimelised pidevat gaiditööd tegema, kuid soovivad siiski kuuluda suurde gaidide sõprusringi. Nad tulevad lipkonnale alati appi, kui neil on võimalik ja lipkond vajab erakorralist abi.

„Kuldringi" tööst palutakse osa võtma kõiki „Rajaleidjate" endiseid gaide või juhte.

RAJALEIDJAD

Lääne-Saksamaa suur laen Poolale

FRANKFURT — 25 Lääne-Saksamaa panka on ühiselt kombineerinud suure 1,2 miljardi suuruse laenu Poolale praegustest majanduslikest raskusist üle saamiseks. Lääne-Saksamaa pankadest annab laenule suurema panuse Dresdener Bank, mille esindaja kinnitas, et laenu kokkuleppele Poola väliskaubanduse panga Bank Handlowy esindajatega kirjutatakse alla 10. oktoobril. Laen antakse seitsmeks aastaks ning selle intressimäärad kõiguvad vastavalt rahaturu olukordadele.

Rootslased ei usalda oma poliitikuid

STOKHOLM — Rootsi rahva usk oma poliitikuisse on tunduvalt vähenenud. Viimase meeleolude uurimuse andmeil neli kümnest rootslasest ei usalda isegi nendelt hääle saanud parteijuhti. Muudatus on tähelepandav, sest 1960-ndais aastais usaldasid 90% rootslasist oma selleaegseid juhte Tage Erlanderit, Bertil Ohlini ja Gunnar Hedlundi. Olof Palme, kes peaministriks valituna püsis kaua rahva usaldusalusena, on pärast kaotamist ka oma valijate usalduse kaotanud, nüüd on see langenud alla 50%-le ta oma hääletajaskonnas.

⊙ Ülempreester Martin Juhkam, kes on Rootsis soome ortodokskoguduse praost, tegi matka Soome, võttes seal osa sõbra B. Karppela juubelisünnipäevast. Ta on soome lehe „Karjalale" teatanud, et siirdub tervislikel põhjustel peatselt pensionile.

SÜGISENE VÄLJAMÜÜK
20% HINNAALANDUST
KINKEESEMEID. OSTKE JÕULUKINGID VARAKULT. Väljamüük kestab 18. oktoobrini.
THE FINNISH PLACE
5463 Yonge St. Willowdale M2N 5S1
(Finchi lähedal) — Tel. 222-7575

AINO KAING puhkusreisilt tagasi
Nüüd on aeg korraldada
PUHKUSREISE LÕUNASSE
Helistage 757-5080

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave. Toronto, Ont. M4K 1N8
Tel. 466-1951 või 466-1502
Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
9 Queen St. E. Toronto — Tel. 368-5011
Meil on rikkalikus valikus importeeritud lõngu. Sobivad varrastel ja kangastelgedel kudumiseks, põimimiseks, heegeldamiseks, tikkimiseks ja sõlmimiseks (macrame). ☆ SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA ☆ Kanvaa mitmes värvis — SOODSAD HINNAD. Avatud: esmasp.—kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9.30—4. Meie teine äri: 674 Broadview Ave. Tor. Tel. 469-2205, kell 3—5 p.l.

Elsie's
SUUR KUPONGIMÜÜK
Pange tähele! Saabunud daamide moerõivastust — selle erikupongiga, kui toote selle kaasa, siis saate
25% off
Kupong kehtiv 15. novembrini.
OLETE TERETULNUD VAATAMA JA SÄÄSTMA!
723 MT. PLEASANT RD.
TELEFON 489-4083

Vajatakse
MÜÜJANNAT
daamide riietusärisse. Peab oskama inglise keelt ja tundma veidi õmblustööd. Sobiv kodusele perenaisele, ka osalise ajaga.
Hel. õhtuti tel. 489-4083

Vajatakse
ÕMBLEJAT
riiete parandusteks sünteetilise puhastus-pesulas ⊙ Tel 921-7137

MÖBLEERITUD TUBE
keeduvõimalusega välja üürida.
Helistada pärast kella 7. õ.
tel 422-4585

Uued kasukad tellimistööna
Kasukate parandused, ümbertegemised ja puhastused soodsate hindadega
Aadress: 5463A Yonge St. Willowdale, Ont.
(The Finnish Place'i peal)
THE FURRIER
OLLI NIEMINEN
Telefonid: 224-2008, 881-0189

SWEDISH FURNITURE HOUSE
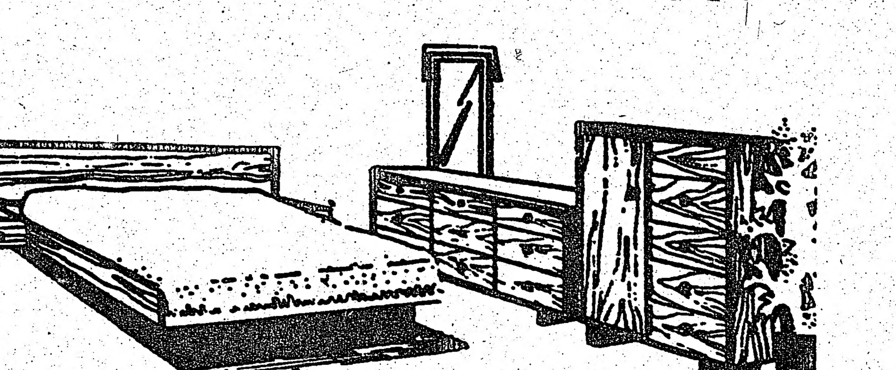
Riiulid, magamistoa-, elutoamööblid, lambid jm.
Suletekid ja tekkide katted jm.
Avatud: esmasp., teisip., neljap., reedel 9—9, kolmap., laup. 9—5
Astuge sisse ja vaadake ringi!

Nolte
SWEDISH FURNITURE HOUSE
495-6016
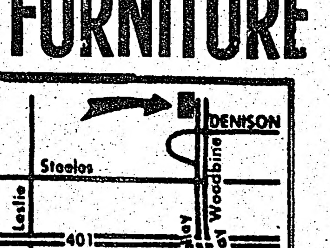

7498 Woodbine Ave. (½ miili põhjapool Steeles'i)
Markham, Ont. L3R 1A8

FINN TASTE BAKERY
7 Grantbrook Ave. (Finch Plaza)
(Finchi nurgal, Bathursti ja Yonge vahel)
TELEFON 225-0824
Pagariäri neile, kel on peen maitse
Äri avatud: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 9—4.
(Esmaspäeviti suletud)

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

SOOJAVEEKÜTTED —
uued ja parandamine ● ÕLI ja GAAS
ROLAND KULLIK — Tel. 275-1280

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN

281 DANFORTH AVE. Tel. 463-3331
Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, küpsised. Lihapirukad.
Soome rukkileib
EUROOPAMAITSELISED JUUSTUD, KALAKONSERVID, DELIKATESSID
Äri lahtioleku-ajad: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 8—2.
Esmasp. suletud.

TALVEREISID PÄIKESESSE:
Jamaica — 1 näd. alates $ 549 kanada
Barbados — 1 näd. alates $ 629 kanada
Cancun — 1 näd. alates $ 549 kanada
Acapulco — 1 näd. alates $ 499 kanada
Hawaii — 2 näd. alates $1049 kanada
(Hinnad ühelt isikult 2 inimesega toas)
(Hinna sisse kuulub lend, hotell, transport jm.)
KOHO INTERNATIONAL TRAVEL TORONTO
Sügisesed reisid soodsalt —
JAMAICA DOMINICAN REPUBLIC
BARBADOS HAWAII
MEXICO FLORIDA J.M.
Hel. tel. 485-9437
KOHO TRAVEL
191 Eglinton Ave. E. Ste. 104,
Toronto, Ont. M4P 1K1

SPORT

Spordiuudiseid kodumaalt

Eesti laskesportlased püstitasid kaks uut rekordit. Rein Horn laskis püstiharjutuses 188 silma, mis on tema enese nimel olevast rekordist kaks silma parem. Teiseks laskis Paidest pärit ja praegu Tallinnas õppiv Sirly Kulmet püstoliharjutuses naiste rekordiks 591 silma, mis on rahvusvahelises klassis.

*

N. Liidu ulatusega avamerejahtide Läänemere karikavõistlustel, millest 86 suurt avamerejahti osa võtsid ja kuue etapiga läbisid üle tuhande meremiili, tuli oma grupis võitjaks tallinlane Tiit Nõu.

*

Jugoslaavias peetud Euroopa meistrivõistlustel mudellennuspordis võitis purimudelite klassis hõbemedali tartlane Andres Lepp.

*

N. Liidu ametiühingute orienteerumise individuaalmeistrivõistlused peeti Misassi ümbruses. Kahe päeva kokkuvõttes tuli naistest pronksmedalile Tallinna „Kalevi" liige A. Kiurdov, viiendale kohale jäi teine sama spordiühingu orienteeruja T.-M. Pärnik. Meestest oli eestlasist parim A. Kivikas kuuenda kohaga.

*

Moskvas peetud N. Liidu meeskondade meistrivõistlustel ratsutamises tuli kahevoorulises takistusõidus 79.25 karistuspunktiga kolmandale kohale eestlaste „Jõu" meeskond koosseisus T. Sirel, T. Rähn, K. Laiküla.

*

Budapestis toimunud Balatoni nimelisel vehklemisvõistlustel oli eesti võistkond N. Liidu esindajaks. Meeskonda kuulusid B. Joffe, T. Hint ja K. Kuur. B. Joffe võistles edukalt 144 vehkleja hulgas kuni kaotus 8:10 A. Karagjaniga jättis ta individuaalselt finaalikaheksast välja. B. Joffe ja T. Hint jagasid kohti 9.—16., K. Kuur aga 17.—32. kohti.

*

Minskis peeti Balti ja Valgevene laskevõistlused. Eesti naislaskurid olid edukad: õhupüssiharjutuses 40 lasku püstasendist oli parim tallinlanna E. Aas 388 silmaga. Spordipüssist laskmises saavutasid valgevenelane J. Makejenko ja eestlane S. Kulmet mõlemad 585 silma; lisalaskmisel oli venelasel parem õnn ja ta tuli võitjaks.

Toimetusele saadetud kirjandus

AJA KIRI nr. 2(26) — 1980. Sisus: „Mis maksab olla eestlane?", lugeja veerg „Ärge olege nukrad!", V. Sermat „Armastuse inflatsioon", Tim Bates „Impressions from „Seedrioru" ", A. Jüriado „Erakirjastus „Nowa" Poolas", Betti Alver „Luule eksiilis", R. Toi helitöö B. Alveri luuletusele „Luule eksiilis" pealkirjaga „Kui . . .", ESTO-80 ja Metroo 80 nägusid, E. Nõu „Metroo 80-pärast 1", Helga Nõu „Metroo 80-pärast 2", M. Valgemäe „Pilvelõhkujad ja „Pisuhänd" ", F. Oinas „Nõmmehiire rahvas", I. Mikiver „60-ndate aastate poisid", R. Soosaar „Nurgeline keel", J. Kaplinski „Tolmust ja värvidest" eesti ja samas Georg Kurmani ingliskeelses tõlkes, mis ilmunud „The Mississippi Valley Review" 2/i, 1972 numbris, V. Salo „Kunstitalgud Kalkuniküna teel", teateid metroo 80 ja mü 80 tegevusest.

Eesti Sport Paguluses Informatsioonikeskus (E.S.P.I.) BÜLLETÄÄ. nr. 2 — 1980. Sisus: Eesti spordiliit USA-s läkitus, A. Kokk „Eestlase lugejakiri Saksa juhtivas ajalehes", H. Tõnisson „XXIII Eesti Mängud Austraalias", V.E. „Silmapaistev maadleja noorte ridadest", R. Sepp „Spordirekordid", „Kolmekordne maailmarekordi omanik", „Cobell saavutas rajarekordi", A. Ojasoo „Inglismaa eestlaste edetabel kergejõustikus", Mai A. Kreem „Ülevaade Kanada eestlaste spordist", „Maailma ujumistipud" (1979), „Kodu-Eesti ujumine" (1979), R. Sepp „Välis-Eesti ujumine", VE „Gümnastrada oli edukas", VE „Vaba-Olümpia õnnestus üle ootuste hästi", VES „Kas eesti kalameeste rekord?", T. Moora „ESTO-80 spordivõistlustel", E. Tamm „Bridzhi teated", lõpuks kuulutusi ja teateid. Ajakirja toimetavad Herbert Lääne, Anne Engel-Roolend ja Agu Lääne.

SILPRISTSÕNA

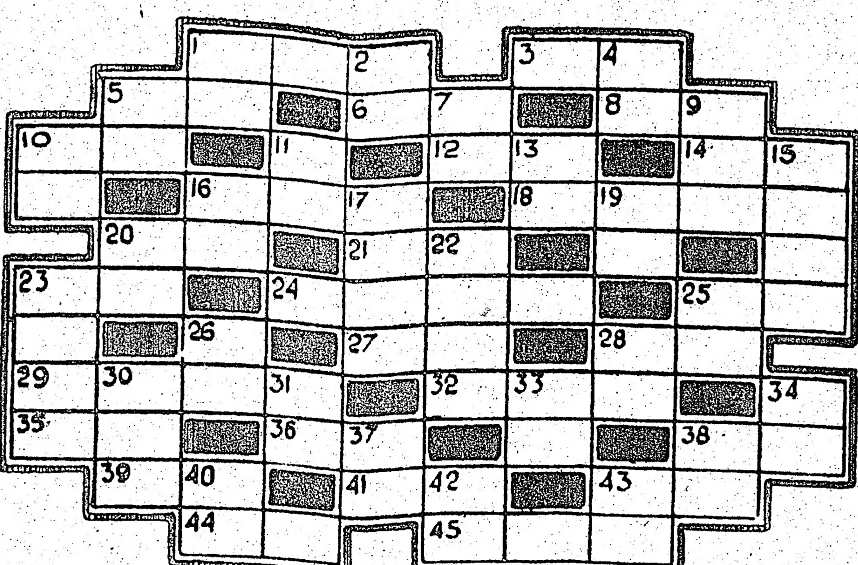

Be- bik- da- ga- ge- ha- he- he- he- hi- hin- ju- ka- ka- kal- ker- ki- kii- ko- ko- la- la- le- le- li- li- li- li- li- lu- lu- ma- ma- ma- ma- ma- mä- nar- ne- ne- ne- o- pa- pa- pal- pu- ra- ro- roo- ru- sa- sa- sa- sai- sar- se- su- ta- ta- te- to- tor- tü- va- va- ve- ves- ves- vii- vik- võ

Põikread: 1. Pagaritoode, 3. Eesti keelemees, 5. Latt, teivas, 6. Riik Aafrikas, 8. Paavstide nimi, 10. Vajalik teatud riikidesse reisides, 12. Meeste riietusese, 14. Linn Eestis, 16. Poolsaar Aasias, 18. Hingeline vaev, 20. Kohanimi Harjumaal, 21. . . . kuu — ühe kuu eestikeelne nimi, 23. Muinas-kreeka jumalanna, 24. Heaksarvamise, äranägemise kohane, 25. Maaelaniku kodu, 27. Tulista, 28. Torm, 29. Kolmekohane arv, 32. Riik Aafrikas, 35. Pealinn Ameerikas, 36. Kirjanduslik lühipala, 38. Riid, 39. Riik Aasias, 41. Teatud maitse, 43. Paguluses surnud eesti diplomaat, 44. Veelangus, 45. Nõmmetaim.

Püstread: 1. Vanapagan, 2. Naisenimi, 4. Õhuke nahake, 5. Värvitoon, 7. Juurdepanek, 9. Soome kirjastus, 10. Käeliigutus, 11. Lill, 13. Teatud heli, 15. Eesti spordikuulsus, 16. Leebe, 17. Soome kirjanduse suurteos, 19. Eraldatud linnaosa, 20. Emane loom, 22. Kõlama, 23. Omaaegne populaarne lauluansambel, 25. Mesipuu, 26. Madal, mets. põõsastik, 28. Puuvillane riie, 30. Ebameeldivalt märg-libe, 31. USA majandusmees ja poliitik (w-v), 33. Rohttaim, 34. Pesunõu, 37. Vorm sõnast tegema, 38. Pehme, 40. Suur hulk, 42. Raudteejaam Lõuna-Eestis, 43. Kasetohust tops.

RISTSÕNA NR. 1043 LAHENDUS

Põikread: 4. Tänan, 7. Vares, 9. Lipik, 11. Vees, 12. Urin, 13. Caen, 14. Ankrus, 16. Teike, 17. Isak, 18. Devil, 20. Ülim, 23. Olete, 26. Olevik, 29. Oode, 30. Oran, 31. Odav, 32. Unine, 33. Judin, 34. Atlas.

Püstread: 1. Päss, 2. Palun, 3. Havai, 4. Teened, 5. Nirk, 6. Ainus, 8. Reek, 10. Piri, 13. Cello, 14. Aavik, 15. Sante, 19. Loodus, 21. Ilona, 22. Meri, 24. Load, 25. Edvin, 27. Vana, 28. Inetu, 31. Ojad.

Torontos on praegu aktiivses töös kunstnik Vaike Liibus Austraaliast, keda tuntakse hea potretistina. Ta on juba mitmest Toronto eestlasest portreed valmistanud. Pildil Vaike Liibus (vasakul) koos teise Austraalia eestlannast kunstniku Tiiu Reissariga Stokholmis suvisel ESTO-80 pidustusel.

MAARJAMAA kirjastusel ilmunud raamatud müügil Vaba Eestlase talituses

Jüri Uluotsa „Eestlaste lepingud võõrastega XIII sajandil" 2.10
Uku Masing „Udu Toonela jõelt" 5.25
„ „ „Piiridele Pyydes" 4.20
„poety estoni" — eesti luule antoloogia itaalia keeles 6.30
Kalju Lepik — Death has a Child's Eyes 4.30
Salasoo ja Salo — Välis-Eesti perioodika 2.70
V. Salo — Riik ja kirikud 2.70
Anführung zu der Etnischen Sprach (Esimene katse eesti keele grammatika ja sõnaraamatu koostamiseks H. Stahli sulest aastal 1637) 2.70
Reedik Willem Wilmanni „Valmid" 2.70
H. Salu — Eesti vanem kirjandus 2.70
Blaise Pascal — Mõtted 2.10
Antonio Possevino — Kiri Mantova hertsoginnale 2.10
Arno Vihalemma — Kunstnik eesti kirjanduses 2.10
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas 6.40
Ilona Laaman — Üks üsna kerge haigus (luuletused) 5.50

HERBERT SALU

MUST LAGI ON MEIE TOAL

ESSEID KIRJANDUSEST

Raamatus on valik kirjandusteadlase H. Salu hilisemast esseetoodangust, kus keskne rõhk on Juhan Liivi luule lahti mõtestamisel.

256 lk. — Hind köites $16.00, postikulu $1.00

Saadaval Vaba Eestlase talituses

Hanno Kompus'e

„KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE . . ."

Hind $11.—, saatekulu 85 c.

Müügil „Vaba Eestlase" talituses

ILMUS

EDUARD RÜGA, graafik ja maalija

Toimetanud ENDEL KÕKS, ERIC PEHAP ja ARNO VIHALEMM

Monograafia „Pallase" kunstikooli lõpetanud kunstnik Eduard Rüga õpinguist ja tööst, kelle elutöö vaatluse kõrval tuuakse esile ka kunstikool „Pallas" õppeasutusena ja eesti kunstnike ettevalmistajana. Raamat on kerge ja huvitav lugeda ka laiemale lugejaskonnale.

Hind $10.00 (postiga tellimisel lisada 50c)

SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

ASTA WILLMANN

Seal kus voolab Amazonas

II.

Tänavad alla hotelli juurde on aga muistselt kitsad, käänulised ja järsud, ajaloo hõng vanus portaales ja sillutise muunakivides, meenutades mõneti kauge Toompea kiviseid käike. Ja nõnda võiks sellegi päeva puhul, mis nii üllatuslikult algas ja lõppes pulmadega, lausuda. — que lindo dia, kuimitte, jah, kui mitte enne une tulekut ei lööks lahti kohaliku, ingliskeelse ajalehe „The Brazilian Herald'i" . . .

Nälg ja viletsus

Kirde Brasiilias valitseb tohutu põud, juba kümnendat kuud, kahekordselt Texase suurusel, võserlisel kiltmaal võidutseb — nälg ning varitseb surm! Süüakse sisalikke ja kaktuse massi. Väiketalunikud ja põllutöölised kogunevad kohalike linnavalitsuste juurde ja nõuavad tööd ning leiba ja kui kumbagi pole anda, ründavad nad osariigi ladusid, trotsides kohalekutsut, relvastet sõjaväe-politsei üksusi. Suurteedel liiguvad sirpide ja matchetedega varustet meestegrupid, peatades busse, transportveokeid, nõudes süüa ning raha . . . Teede ääril vedeleb veiste ja eeslite kontkõhnu korjuseid, nende kohal aga tiirlevad raisakullide rahutud parved . . .

Taas on häda taband toda 36 miljonlist rahvahulka, kelle perekonna aastasissetulek kõigub 30 ja 50 dollari vahel. Põuad siin on aegade algusest olnud korduvad nähted, viletsus aga pidev ja valitsuse, ka föderaal-valitsuse leevendav käsi üpris loid. Paigas, kus pool niigi viletsast põllumaast on koondunud latifundiumeiks, fazendadeks, üksikute käes, keda pole enam kui 4% kogu elanikkonnast, paigas, kus tööjõud pealegi on nii odav, et oleks hullumeelne raiskamine investeerida paari kruseirotki effektiivsesse tehnoloogiasse, masinaisse, nii et lõikus aakrilt poleks madalamaid maailmas — sellises paigas aitab üksnes põhjalik maareform. Seda teatakse, ent teoni pole jõutud, suurmaa omanikel on ka suur sõna . . .

Kuigi, alles mõne aasta eest, kaotati teo-orjus, mis hoidis vaese nordestino, s.t. kirdelase, viis päeva nädalas peremehe väljadel, jättes nõnda ta oma väikese lapikese jaoks vaid ühe, kui ei suutnud tööle kulutada ka puhkepäeva, pole praegune pooletera olukord, ning seda see on suuremalt jaolt, kuigi palju parem — peremehele tuleb anda pool kogu niigi nigelast saagist, mida ta oma väikesel lapil muistsete ja viletsate tööriistadega suudab toota. 70% diiiselt kirjaoskamatu, pidevalt alatoidet, kõigub ka ta keskmine eluiga endistviisi 30 a. lähedal . . .

Halvav artikkel väikses, võõrkeelses ajalehes. Rio suurajalehed aga vaikivad. Ja kes jaksabki nii ühthuupi hoolida. Musti muresid on muidki, nii üksikisikul, kui valitsusel ja nood nordestinod pole mingi uudne viletsus, on ennemini midagi endeemilist; uudne viletsus on üha enam pealetikkuvaks muutuv õli probleem — nagu teatab artikkel samas lehes — kuigi Rios ja nii mõneski teises linnas vurab vaat' et enam kui pool sõidukeist „gasoholi" peal, s.t. selgel alkoholi väel, võiks öelda, nii et paratamatult käib peast läbi mõte: see siis ongi masina ja inimese vahe, masinale teeb viina-vägi „jalad alla", inimesel lõikab ta nad sageli sootuks alt . . .

Peks, piinamine ja surm dzhunglis

Eht põline on nordestino viletsus, parvede kaupa on nad näljahädas liikund siia-sinna üle maa tööd otsima ja parvede kaupa on nad põua möödudes taas pöördund kodukohta tagasi — kodunemata kusagil. Nende häda, töö ja vaev on aidand ehitada Sao Paulot, künnud vaod kohviistanduste laiadel väljadel, aidanud tõusta uue pealinna, Brasilia müüridel — kõikjal, kus odavat tööjõudu on vajatud suuremal hulgal.

Eelmise sajandi lõpul vajas neid Amazonas ja sellest sai üks õudsemaid peatükke nii nende kui ka kummi ajaloos. Heade palgatingimuste peibutusel voolas neid kautshuki tappijaina või seringueirodena dzhunglisse, ilma et neil oleks olnud aimu, millise põrguga nad kauba tegid või ette näind, et hevea brasiliensis, kohalik kummipuu, on erak oma kodus, kasvades üksikuna ja harvalt dzhungli tihnikus nii madalail uhtealadel kui ka kõrgeil savipankadel; teed ühe juurest teise juurde tuli samm-sammult ette raiuda, rinnutsi vastu kõiki dzhungliohte, tuli ületada jõgesid, täis krokodille, tuli riskida õudseima röövkala „piranha'ga", käelaba suurune lest, kes teravate hammastega rapsib nii kiirelt elavat liha, et silm ei jõua jälgida; tuli taluda verejanulisi putukate parvi ja hoida lahti silmad tähnilise jaaguari ning mürkmadude jaoks.

Tappimine algas enne päikesetõusu ja jatkus lõunani, pealelõuna kulus tapit vedeliku kogumisele, õhtu ja pool ööst läks lõkke ääres seda tulel sitkeks ja kõvaks kuumutades, toorkummiks tihendades. Jõed ümberkaudu kihisesid õngekaladest, ent süüa tuli sardiinikonserve, sest ep olnud aega konksu seada, saati siis mõelda oma juurvilja lapikesest — kõik vajalik tuli osta patrooni poest, kolmekordse hinna eest.

Ja nõnda langes õlgadele ka otsekohe võlakoorem, millest vabaneda oli võimatu. Ei päästnud nõiaringist ka põgenemine — tööleping oli tööleping ja politsei oli varmas püüdma, Belemist kaugemale ei jõudnud keegi; karistus oli ebainimlik vähimagi eksimuse puhul, isegi vähese saagi puhul — peks, piinamine või koguni surm. Dzhunglis on dzhungli seadused ja ahnus teeb julmaks, dzhungli põhjas aga metsikuks, ning pöörab ausaimagi palgalepingu orjalepinguks.

Indiaanlased hävitati halastamatult

Indiaanlaste puhul enamgi, palju enam . . . Kuninglik käskkiri kuulutas indiaanlase vabaks juba 1649 a., lisades ent üpris mõtlematult, et ainult neid, kes suguharudevahelisel vaenutegevusel vangi langend, ja kes indiaani tava kohaselt niikuinii hukatakse, võib orjadena kasutada. Seega anti küll vaestele hingedele üks, kuigi vilets eluvõimalus, ilmselt humaansuse nimel, ent sootuks vähem humaanseile kolonistide seas teine ja toorem võimalus — seadusest mööda hiilimiseks, kui seda nüüd hiilimiseks nimetada, nii hirmsaks kui see kujunes. Ära kasutades bandeirasid, noid segaverelisi, brutaalseid seiklejaid kes oma indiaani verepärandist ei pidand tuhkagi vaid raha eest oli valmis ükskõik milleks, hakati õhutama vihavaenu suguharude vahel, manitsedes mõlemaid pooli vange võtma ja mitte tapma.

Ning nõnda läks dzhunglis lahti inimjaht, mis peagi paisus suurettevõtteks, kaubanduseks ning hullemakski: vangide naisi ja lapsi peeti kariloomadena tarades, kus nende pead ükshaaval pakule pandi — nii tumeda- kui heledanahalistele orjadele odavaks liharoaks. Kannibalism? Muidugi, — valgele mehele võikamaid indiaani-tavasid, mille ta nüüd oma päratu ahnuse nimel omaks võttis. Aga ka kirjeldamatut julmust jumala nimel, juba varemgi.

Sõbralike indiaanlaste abiga ehitas ta 17. sajandi alguses Amazonase suudme juurde kindluse ning ristis selle „Sõimeks", misjärel andis käsu massiliseks indiaanlaste tapmiseks. Verepulm ei haaranud üksnes sõbralikke töölisi vaid ka kaugemaid külalisi, naisi ja lapsi. Kolme aastaga hävitati pärismaalaste dokumenteerimata tsivilisatsioon, ning „Sõime" ümber kasvas uute isandate linn, Belem, äraseletatult — Petlem . . .

Ent kuipaljud teavadki kogu lugu? Igal juhul pole indiaanlane praeguses riigis enam mingil moel oluline, ei arvult ega ka teisiti, vähesel hulgal nagu neid dzhungli põhjas veel leidub, ega ole tal ka mingit hääleõigust.

(Järgneb)

ilmunud
se talitustes
ega XIII
2.10
5.25
4.20
lia keeles 6.30
4.30
2.70
2.70
ue-katse
postami-
2.70
2.70
2.70
2.10
innale 2.10
ses 2.10
6.40
ıletused) 5.50

E TOAL
T
lisemast essee-
e lahti mõtesta-
$1.00
ituses

NSTI
5 c.

aalija
NO VIHALEMM
unstnik Eduard
kõrval tuuakse
eesti kunstnike
geda ka laiema-
50c)
USES

a nüüd hiilimiseks
msaks kui see ku-
tades bandeirasid,
, brutaalseid seik-
indiaani verepä-
i tuhkagi vaid ra-
s ükskõik milleks,
vihavaenu suguha-
itsedes mõlemaid
a ja mitte tapma.
ks dzhunglis lahti
eagi paisus suur-
ubanduseks ning
gide naisi ja lap-
madena tarades,
kshaaval pakule
da- kui heledana-
e odavaks liha-
sm? Muidugi, —
õikamaid indiaa-
a nüüd oma pä-
el omaks võttis.
atut julmust ju-
varemgi.
anlaste abiga ehi-
alguses Amazo-
de kindluse ning
neks", misjärel
liseks indiaanlas-
repulm ei haara-
likke töölisi vaid
ülalisi, naisi ja
aga hävitati pä-
enteerimata tsi-
„Sõime" üm-
sandate linn, Be-
— Petlem ...
eavadki kogu lu-
pole indiaanlane
am mingil moel
ga ka teisiti, vä-
neid dzhungli
, ega ole tal ka
t.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579,
kodus 489-6709

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

Viimased kooselu päevad veetsid Marie Under ja Artur Adson Stokholmi Varbergi haiglas, kus neid käisid sageli külastamas Stokholmi eestlased aga ka kaugemalt kohale saabunud austusavaldusena luuletajate vastu.

Kes käib laulmas, kes poisse vaatamas

Helilooja Cyrillus Kreegi omapärane elukäik Haapsalus

Kes meie laulusõpradest ei tunneks Kreegi humoristlikku laulu neiust, kel on „puurattad, kaskaisad, saarkõdarad, tammeredelid". Okupeeritud Eestis on ilmunud teos „Haapsalu läbi aegade ja inimeste". Selles on kõneldud ka heliloojast Cyrillus Kreegist, kes sündis kooliõpetaja pojana 11-liikmelises laste peres, olles järjekorras oma vanemate üheksas laps. Juba varakult hakkas ta koolilastega kaasa laulma ja instrumentaalmuusikat õppima. 1908—1911 õppis Kreek Peterburi konservatooriumis trombooni ning 1911—1916 kompositsiooni.

Kogu Kreegi elu ja looming on tihedalt seotud Haapsalu ja selle ümbrusega. Ükskõik kuhu elu teda vahetel viis, ikka pöördus ta tagasi siia oma lapsepõlveradadele. Haapsalus on valminud valdav enamik C. Kreegi helitöödest, Haapsaluga on seotud helilooja isikliku elu rõõmud ja mured. Ilmselt oli Haapsalu oma idüllilise ja väikelinnale omase rahu ja vaikusega just sobivaim koht Kreegi omapärasele loojanatuurile.

Helilooja on ise öelnud: „Paralepa on mu tempel." Teda võlus männimetsa avarus ja majesteetlikkus. Paralepa okkasvaibaga kaetud teedel võis Kreeki näha tihti jalutamas — küll üksi, koos perekonnaga . . . Kreegi tütar Anna meenutab, et isa ei lubanud lastel kunagi lilli noppida otse tee äärest. Need pidid jääma metsaehteks, imetlemiseks kõigile möödujaile. Koju viimiseks tuli lilli otsida kaugemalt.

Helilooja lese Aleksandra ütlust mööda olid C. Kreegi lemmiklilledeks kanarbik, sinilill ja eriti üks tilluke lilleõieline männimetsas kasvav lilleke,

mille eestikeelset nimetust peres ei teatud. Kreek ise kutsus oma lemmikut ladinakeelse nimega.

C. Kreegi erilisteks lemmikuteks olid Haapsalu ümbruse linnud. Neid tundis ta nii välimuse kui laulu järgi. Kui aga juhtus, et mõne lauliku viis oli võõras, jättis helilooja selle meelde ja imiteeris pärast nii tõetruult, et õpetaja Aleksander Lint selle järgi eksimatult võis määrata, millise linnuga oli tegemist.

Ka oma õpinguaastail Peterburi konservatooriumis ei unustanud Kreek oma väikest kodulinna. Suveväheaegadel juhatas ta Haapsalus segakoori ja oli tegev kontsertide korraldamisel kuursaalis ja lossikirikus.

Tööks kooriga leidis ta võimalusi ka sõjaväeteenistuse ajal, kui ta Dankovski polgu koosseisus paigutati Haapsalu.

Päris regulaarset tööd kooriga sai C. Kreek alustada 1921. a. suvest, kui ta Haapsalu jäädavalt oma kodupaigaks valis. „Kungla" segakoorist kasvas välja Haapsalu laulu- ja muusikaselts „Heli". Et C. Kreek sel ajal töötas muusikaõpetajana Läänemaa Õpetajate Seminaris ja Haapsalu ühisgümnaasiumis, kutsus ta segakoori ridadesse ka paremaid lauljaid õpilaste hulgast. Kui seminar 1924. a. alustas tööd Uuemõisas, õpetas Kreek õpilastele koolis „Heli" repertuaari — nii oli võimalik ikka koos esineda. Koori repertuaari kuulusid mitmed klassikalised suurvormid, nagu Händeli oratooriumid „Simson" ja Loomine", Saint-Saensi „Jõuluoratoorium".

Kui 1925. a. toimus Läänemaa laulupidu, millega tähistati Haapsalu kuurordi asutamise 100. aastat, esitas „Heli" segakoor koos Haapsalu suveorkestriga Romberg „Kellalaulu" ja Cherubini „Reekviemi". Pidevalt olid koori repertuaaris M. Saare, R. Tobiase, A. Kapi ja Kreegi enese laulud.

Koorijuhina oli C. Kreek nõudlik ja järjekindel.

Tolleaegse „Heli" koorilaulja Loris Rohi meenutab, et dirigent korraldas aegajalt lauljatele häälepartiide tundmise kontrolli, mis puhul ise muheldes tähendas:

„Nüüd saab selgeks, kes käib kooris laulu pärast, kes lihtsalt poisse vaatamas." Väga pahandas C. Kreeki mõnede lauljate komme harjutuste ajal juttu ajada. Kord olevat ta seepärast isegi keset harjutust sõna lausumata lahkunud. Mitmed aastad töötas ta „Heli" segakoori kõrval ka Haapsalu Meestelauluseltsi meeskoori juhina.

C. Kreegist kui muusikaõpetajast on kõigil tema kunagistel õpilastel rohkesti huvitavat rääkida. Tema tundidesse mahtus palju: noodist laulmine (sagedane oli muide ülesanne viis noodi järgi tagurpidi ette laulda), diktaadid, muusikakuulmine, õpilaste ettelaulmise järgi rahvalaulude üleskirjutamine, mitmesugused filosoofilist laadi arutlused elust üldse, muhedad humoorikad ütlemised.

Noodikirjas nõudis Kreek õpilastelt suurt täpsust. Kui juhtus, et tunnis läks vaja mõnd raamatut või nooti, saatis ta kellegi õpilastest oma korterisse ja ütles peast, millisel riiulil ja mitmendal kohal vajalik teos asub.

Cyrillus Kreek oli mitmekülgsete teadmiste ja avara silmaringiga. Ta luges palju, sealjuures ka mitmes võõrkeeles. Ta valdas rootsi, soome, taani ja vene keelt, pisut tagasihoidlikum oli saksa keele oskus.

Perekonnainimesena tegeles Kreek ka majandusküsimustega. Sageli võis teda näha linnas korv käevangus sisseoste tegemas, millega vahel juhtus kentsakaid lugusid. Helilooja ei orienteerunud majapidamismuredes nagu noodijoonestikul. Kord palunud naine teda tuua poest majapidamisseepi. Soov täidetud, kuid helilooja toonud terve turukorvitäie seepi.

Teinekord läinud Kreek enesele poest sokke ostma ja lasknud sisse pakkida kõik, mis teenistusvalmis müüja talle letile valimiseks laotas, nende hulgas ka siidsokid, mida ta tegelikult kunagi ei kandnud. C. Kreek suri 26. märtsil 1962 73 aasta vanuses

A.K

Lauluga ristit poetess

Marie Underit mälestades

Ants Oras kirjutas kord Marie Underist: „Kõigi eesti keelt kõnelejate südamlikud tunded kuuluvad temale, Maarjamaa suurele, tõesti „lauluga ristit poetessile".

Need sõnad sobivad järelhüüde avasõnadeks nüüd, mil poetess pärast peaaegu sajandipikkust laulikuelu on lahkunud. See sajand on eesti elus olnud sündmusterohkeim, lootusterikkaim ja kannatustest rängem, mis ajaloo kestel kogetud.

See elu on andnud südamega kaasas käijale ja elavale luuletajale palju tundevirvendusi, kogemustenüansse, kannatustekibedust, millest kujunes läbi looja kujutluspildistiku eesti parim luulelooming.

Selles kajastub ühe rahva sajandi kestel läbitud nelja generatsiooni pikkune arengulugu, kus siiski on kõigi keskpunktiks inimene oma väikse tuksuva südamega.

Marie Under nooremas eas.

Et see sellise meisterlikkusega on kirjutatud, sõnade tundmise osavusega seotud, siis on tema kaasaegsed, aga ka järgnevad sugupõlved saanud temalt sellise päranduse, millise rikkuse lahtimõtestamine pole ehk seni veel täies ulatuses toimunudki, pealegi lõhkikistud rahvana nagu praegu oleme.

Marie Under on jaganud oma rahva saatust. See tingibki tema luule läheduse kõigile eestlastele, kõik tajuvad neid värssidesse suletud südametukseid nagu oma südame tunnetega. Nooruse siniste purjedega sõitis poetess eesti luulesse, olles emotsionaalne ja sensuaalne nagu kevad ise, ehk koguni kevade eelne eelõitseng.

Lühike oli siiski õitseaeg, verivalla ilmutusraamatuslikud nägemused, maailmasündmuste vastuoksused, süngsus ja masendus, mis sõjajärgses maailmas ja selleaegses kirjanduses esikohal oli, on leidnud tee ka poetessi tundlikku loojaisiksusse.

See tunne alistub juba pärisosaks pidama sellist maailmapilti, kuid poetess oma „väikse südamega" leiab tee sellest masendavast välja ja tunneb end noorena, laulmaks noorte laulu ja juhtimaks noorust välja eluväärtuste suunas. Poetess kuuleb ellukutsuvat häält varjust, kus avastab rõõmu ühest ilusast päevast, kus luuletaja näitab oma hingelist tugevust ja nägemuste sügavust oma kunsti meisterlikkuses. See on rõõm elust, joobumus vaimsest ekstaasist, sest kuigi elus on õnnevarjutusi, jäävad siiski elu suuruse kõrval muinasjutulisteks, eesti oma rahvaluule sobitatud balladilised nägemused.

Rõõm ühest ilusast päevast viib inimese, seekord looja lageda taeva alla, kus kontakt taevalaotusega on lähim, kus inimene tunneb end nii vabana, et raskused nagu kivi südamelt on veeretatud.

Kuid nüüd on südame ümber tekkinud müstikat, looja on muutunud mõistatuslikumaks ja mõneti on visioone, mis kaudselt esile tulevad, on alles vaevu aimatavad.

Aimatavad sündmused saabusid siiski varsti. Need olid nii rasked masendavad, karmid ja halastamatud omas tõelisuses, et poetess sai neist ainult mureliku südamega laulda. Kuid see polnud ainult loojaisiksuse enese süda, vaid neis värssides väljendus kogu rahva süda, suur ja kollektiivne, kuni lõpeb tõdemisega, et kuigi palju on võetud, siiski on jäänud uhkus, au, käia püstipäi.

Jagades pagulaste kodumaatust, olles oma mõtete ja tunnetega kinni kodumaas, kus vaim hoiab sädemeid tuhas üha rahva vabaduslootusi valvates. Samad lootussädemed on paguluseski. Ka siin ta on jaganud oma rahva tundeid ja igatsusi, ka nende pikkade aastate jooksul kui ta tundis end juba ääremail olevat, jäi tema loojana oma rahva juurde.

Marie Under on lahkunud.

Aga ta on pärandanud meile eesti lüürika mõtte- ja tundeküllase luule, rikkuse, mis jääb eesti rahva pärisosaks kodumaa murelike südametega inimestele, aga ka maailma lageda taeva all olevaile pagulasile.

Eesti luules ta on südamikuks. Aga ta jääb meie juurde oma luule aegumatu rikkusega, temäle, Maarjamaa suurele, tõesti „lauluga ristit" poetessile, kuuluvad meie südamlikud tänutunded.

H.O.

VABA EESTLANE

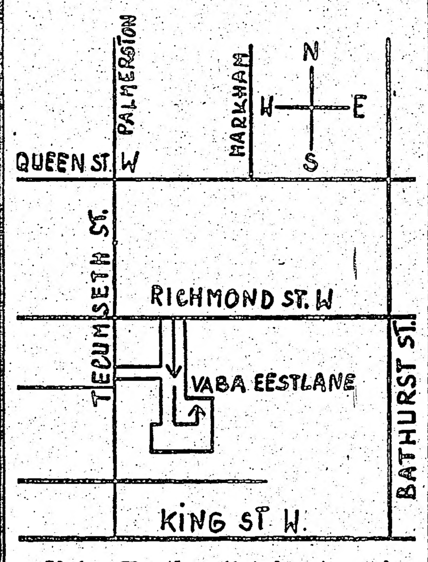

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.
Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675
Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:
üks tolli ühel veerul ... $3.50
esiküljel ... $4.—
tagaküljel ... $3.75

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:
1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: ... Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont. M2M 1Z7
Telefon: 223-0080

ILMUS — 1978. a. kauneim eestikeelne luuletuskogu
Ivar Ivask
„ELUKOGU"
I. Ivask püsib oma luules tugevate sidemetega Lõuna-Eesti vanemate sünnimullas. Tema nägemuslik luule Soomest, selle shamanlikust soome-ugrilisest tundest ja müstikast, aga ka oma ümbruskonnast mujal maailmas on tunderikas ja tähelepanuerk. Elukogusse on valitud paremik ta varem ilmunud kogudest.
320 lk. Hind $10.00 — saatekulu 50 centi
SAADAVAL „VABA EESTLASE" TALITUSES

ILMUS
ARVO MÄGI
EESTI RAHVA AJARAAMAT
Eesti Päevalehe kirjastus Stokholmis 1979. 256 lk.
Kaas, 20 illustratsiooni ja lay-out Otto Pajult, 17 kaarti Eesti ajaloo eriaegadest autori visandite järgi joonistanud Vello Kallas.
Raamat sisaldab kroonika kujul (aasta-aastalt) eesti rahva ajalugu selle algusest tänapäevani koos tähtsamate sündmustega maailma ajaloost, eriti seikadest, mis on mõjustanud eesti ajalugu. Teos kirjeldab eesti rahva ajaloo põhijooni, sündmuste esitamise kõrval kommenteerib autor olukordi, teeb järeldusi ja oletusi. Eriti sobiv noortele kinketeoseks.
Hind $26.— pluss $1.00 saatekulu
MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

FINN-AUTO
Teen kõiki mehaanilisi parandusi
(mitte keretöid)
3323 Danforth Ave. Tel. 691-9553
RISTO SAARENVIRTA

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 690-5772
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates

On inimesi, kes väga vähe pattu teevad, aga kes on siiski väga patused. Teised sellevastu teevad ühtepuhku pattu, aga jäävad ometi vagaks.

A. H. Tammsaare

RATAS OPTIK

247 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2
Tel. 465-6251
SOOVITAME PRILLE PARIMAS KVALITEEDIS
KÄEKELLADE MÜÜK JA PARANDUSTÖÖD
TÄIDAME KODUMAISEID PRILLIDE RETSEPTE

Remenyi
house of music
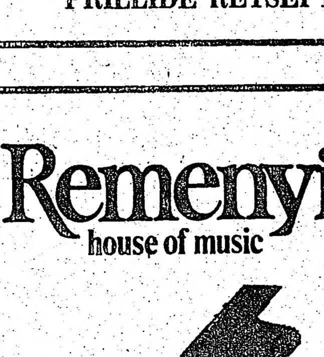
TORONTO PARIMAD MUUSIKALISTE INSTRUMENTIDE SPETSIALISTID.
PEENEMAD JA PARIMAD KLAVERID JA TIIBKLAVERID.
210—230 Bloor St. W.
Toronto, Ont. M5S 1T8
961-3111

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 9. oktoobril 1980 — Thursday, October 9, 1980

KIREV MAAILM

SEATTLE — Kas kirik või lõbumaja? Seesugune küsimus on üles kerkinud Seattles. Seal asutati mõni aeg tagasi uus „uskkond", mis kannab nimetust The Venusian Church of Seattle. Uue koguduse juhid kinnitavad, et tegemist olevat puhtakujulise uskkonnaga, millel omad kombed ja usutõed. Teiselt poolt üteldakse, et sealsed „jumalateenistused" olevat tegelikult orgiad ja et kirik olevat õigemini lõbumaja. Kiriku juht Ronald Petersen, 42 a. vana, ütleb, et USA põhiseaduses on garanteeritud usuvabadus ja seal pole öeldud, missugused peavad just olema usulised doktriinid. Veenuse kiriku doktriini järele tahetakse suguelule anda positiivne ilming ja see viia ühendusse „universaalse ideega".

NEW YORK — Kolm politseikooli kasvandikku, kes vannutati koos 593 kasvandikuga ametisse, keeldusid USA lippu tervitamast ja relva kandmast, kuna nad kuuluvad Jehoova tunnistajate uskkonda, kes ei saluteeri ühelegi lipule, vaid ainult jumalale. Hiljem teatati, et nad on nõus siiski relva kandma. Politseiteenistusse võeti juba varem neli sama uskkonna liiget, kes siiski kannavad relva, kuid arvatavasti ei kasuta neid.

MOSKVA — N. Liit kavandab hiiglaslikku 10.000 megavatilist veejõujaama ehitamist Vienamere rannale. Moskva raadio ütles, et jõujaam oleks suurim sellesarnane jõujaam maailmas. Jõujaam kasutaks tõusu ja mõõna energia tootmiseks. Mõõna ja tõusu vahe on umbes kümme meetrit Vienamerel Mezeni lahes, kuhu jõujaam ilmselt ehitatakse. Mezen asub 250 km kaugusel Arhangelskist.

NEW YORK — Maailma õlivarude vähenemine ja hindade pöörane tõus on tõstnud märgatavalt hobuste ja muude tööloomade väärtust, tõdetakse Liitunud Rahvaste ülevaates. Selles öeldakse, et kaks miljardi maailma 4,3 miljardist elanikust kasutavad jätkuvalt tööloomi veel kahe kuni kolme aastakümne jooksul.

RESTON — Igaüks võib anda Ameerikas nimesid mägedele, järvedele, jõgedele jne. Eeldusel muidugi, et need paigad on olnud seni nimeta. Ainus reegel on nimepanemisel see, et nimi ei tohi olla vulgaarne. Geograafiliste nimede andmisel tuleb astuda kontakti vastava asutuse juhiga.

Olaf Palme võitleb detente poliitika eest

MOSKVA — Rootsi endine peaminister Olof Palme viibis külaskäigul Moskvas, kus ta kritiseeris detente poliitika vastaseid, kes tema arvates viivad kogu maailma jällegi vastu külmale sõjale. Olof Palme andis Moskva televisioonis intervjuu, milles ta deklaleeris, et Rootsi on detente pooldaja ning et läbirääkimistega on võimalik läbi viia' desarmeerimise poliitikat. „Meie oleme kõige selle vastu, mis suurendab sõjalise riski võimalusi, meie oleme sõjaliste jõudude suurendamise vastu Euroopas," deklareeris endine peaminister.

Kanada ministrid Londonis põhiseadust nõutamas

LONDON — Kanada valitsuse esindajatena saabusid Londoni Kanada põhiseaduse Inglismaalt äratoomise küsimustes läbirääkimisi pidama välisminister Mark MacGuigan ja keskkonna minister John Roberts. Minister MacGuigan hoiatas, et kanadalased ei aktsepteeri Inglise parlamendi eriseisukohta Kanada põhiseaduse kojutoomise küsimuses. Mõlemad Kanada ministrid kinnitasid, et Inglise parlamendil ei ole teist valikut kui nõustuda põhiseaduse kojutoomise küsimuses Kanada ettepanekuga.

Saksamaa eestlaste kaks kokkutulekut

Tuleval suvel on Saksamaa eestlastel ettenähtud kaks suuremat kokkutulekut. Üks neist toimub mitme aasta järele jälle Kölnis sealse rahvuskoondise korraldusel ja teine omaaegses eestlaste „pealinnas" Geislingenis. Siin viiakse koosviibimine läbi endises eestlastele tuntud Jahnhalles, mille ümberehitamine lõpetatakse tuleva aasta märtsis. Koosviibimine toimub 20. juunil ja see kavatsetakse läbi viia võrdlemisi suurejooneliselt, kus esineb jälle laulukoor „Leelo", mitu rahvatantsutruppi jne. Kui peoilm ilus, siis esitatakse rahvatantse ka Jahnhalle ees väljas pargis. Samuti kavatsetakse teha väljas sümboolne Võidutulilootustuli. Ka peetakse kalmistul eestlaste mälestussamba juures jumalateenistus.

(ER)

Sündmuste kalender

- **Neljapäeval, 9. oktoobril Eesti Majas Jüri Lina loeng praegusest kultuuriolukorrast kodumaal.**
- **Neljapäeval, 16. oktoobril kell 7.30 õ. Peetri kiriku seltskondlikus ruumis Toronto Eesti Naisseltsi Triinu-õhtu.**
- **Reedel, 17. oktoobril kell 8 õ. Tartu College'is Akadeemilise Kodu mardipidu ja oktooberfest.**
- **Laupäeval, 18. okt. algusega kell 1.30 Läti Kultuurimajas (4 Credit Union Drive, Don Mills) sümpoosion „Balti indentsuse säilitamine".**
- **Laupäeval, 18. oktoobril kell 7 õ. Eesti Maja suures saalis Toronto Eesti Seltsi sügispidu ja loterii loosimine.**
- **Pühapäeval, 19. oktoobril kell 3 p.l. Toronto Eesti Majas Lakewoodi Eesti Teatri esitusel Lembit Kooritsa muusikal „Emajõel".**
- **Laupäeval, 25. oktoobril kell 7.30 õ. Eesti Majas Eestlaste Kesknõukogu Kanadas tuluõhtu.**
- **Pühapäeval, 26. oktoobril kell 3.30 p. Heliconian Hallis Eesti Kontsertbüroo käesoleva seeria esimene kontsert.**
- **Pühapäeval, 26. oktoobril kell 3 p.l. Eesti Majas Eesti Invaliide Toetava Naisringi moenäitus.**
- **Esmaspäeval, 27. oktoobril kell 7.30 õ. Tartu College'is prof. J. Terasmäe loeng valguspiltidega „Vulkaanidest ja kontinentide triivimisest".**
- **Pühapäeval, 2. novembril kell 4 p.l. Eesti Majas ESTO-80 helifilmi esitamine.**
- **Laupäeval, 1. ja pühapäeval, 2. nov. Eesti Majas Saarniidu kunstinäitus.**
- **Pühapäeval, 2. novembril kell 4 p.l. Lawrence Park Collegiate saalis Kanada Eesti Teatri esitusel „Kohtumine vanas majas".**
- **Pühapäeval, 2. novembril kell 3 p.l. Tartu College'is mulkide seltskondlik kooviibimine.**

Meie algkodu ja kultuuripiirkond

Prof. G. Ränk on esitanud loenguid „Meie algkodu küsimus" ja „Eesti kui eluase ja kultuuripiirkond". Esitame nendest ettekandeist alljärgnevalt lühikokkuvõtted.

Suhteliselt hilja ajaloo vaateväljale kerkinud väikerahvastel on ilmselt sisemine tarve oma olemasolu suuremate, vanemate ja rohkem edasijõudnute kõrval geneetiliselt ja ajalooliselt põhjendada. Et see vaiksele alaväärtustundele põhinev tung sunnib otsima esivanemaid suuremate, vägevamate ja targemate hulgast on inimlikult mõistetav, kuid ajaloolise tõe seisukohast tihti eksiradadele juhtiv. Nii on olnud ja on osalt veelgi lood ka meie oma algupära selgitamisega.

Selle algmeid on tõemeeli otsitud kaugelt Siberist, Altai piirkonnast ja põhjapoolsest Ida-Euroopast, kuid puhuti ka, eriti võhikute poolt, Vana-Oriendist (Sumerist) või Lääne-Euroopast.

Sihtimääravate kriteeriumitena on seejures kasutatud peamiselt keelelisi ja antropoloogilisi andmeid. Altaihüpotees, mille põhjendajaks oli kuulus soome õpetlane A.M. Castren, idandas koos vähe põhjendatud antropoloogiliste andmetega sundmõtte, et olemegi mongolid, millest mõni mees tänaseni pole vabanenud. Kuidas siis muidu seletada animositeeti ida vastu, kus peale mongolite asuvad veel venelased. Nagu oleksid need rahvatõud seal elanud algmisest peale.

Ohurohuks sellele kartusele olgu teadmine, et pärastjääaegne Siber on asustatud kuni Baikalini just europalise inimtõuga, mille kultuur on seisnud suguluses vanimate Lääne-Euroopa kultuuripesadega Prantsusmaal ja Hispaanias.

Mongoliidid on seal suhteliselt hilised tulnukad Kaug-Idast, kes segunedes europiinidega moodustasid Lääne-Siberis ja Ida-Euroopa ääremaadel segatõu, mida nimetatakse uurali tõuks. Selle sugemeid leidub muidugi ka idapoolsemates soome-ugri hõimudes. Seega on mongoolihüpoteesi alus murtud. Ka keeleliselt ei ole soome-ugrilastel lähemaid suhteid mongolikeelte perega.

Püsima jääb igal juhul tõsiasi, et meie keeleliselt kuulume soome-ugri rahvaste perre ja et see pere on igiaegadest peale asunud Uuralite ja Läänemere vahel. Sama vähe kui mongolitel on selle alaga algselt tegu olnud venelastel. Venemaale jõudnud suhteliselt hiljaaegu, kõige varem 6. sajandil ja Eesti vahetusse naabrusse alles alepõletajate eelsalgad on Loodeve- 10.—11. sajandil.

Seega pole öeldud, et eestlased oleksid teataval ajamomendil „tulnud Läänemeremaile kusagilt idas asuvast soome-ugri keskusest.

Õigem on tõdeda, et meie suure, kuid hõreda soome-ugri hõimu läänepoolseima liikmena oleme ammust ajast Peipsi ja Läänemere vahel asunud. Seega oleks ka lootusetu ettevõte minna eestlaste jälgi otsima eraldi kusagilt, hoopis kaugemalt, olgu idast või läänest.

Realiteediks jääb igal juhul teadmine, et eesti rahvas on kultuurirahvuseks kujunenud meile kõigile tuntud Eestis. Sellest räägivad mitte üksnes eelajaloolised ja ajaloolised andmed ja ühine keel, vaid ka hilisem rahvakultuur oma tervikluses. Eesti kultuur, mis oma põhikoelt on läbinisti talupoeglik, sisaldab jooni mis räägivad selle kõrgest east ja ühtlusest.

Selles leidub kõigepealt vanu kultuurisõnu, nagu näiteks: talu, talupoeg ja küla; maaharimisele ja karjandusele viitavaid termine, nagu näit. ale, kütis, põld, ader, kündma, vagu, härg, hobune ja paljud muud, mis esinevad ka soome ja teiste läänemerelaste keeles. Siia võib lisada veel igivanad viljamõõtude nimetused vakk ja külimit, mis ühes rehega on tunginud isegi kõikide meie naabrite keelepruuki.

Rehest on meil kujunenud omapärane elamu, ainulaadne kogu Euroopas.

Nagu kõik rahvuskultuurid maailmas, nii on ka meie oma läbi põimitud rahvusvaheliste joontega, mis meie geopoliitilise asendi tõttu on tulnud peamiselt kas läänest või idast — germaani või slaavi maailmast. Neid jooni, mis esialgu on tulnud läänest ja alles hiljem idast, võib tähele panna regionaalsete iseärasustena kogu meie ainelise kultuuri varustuses. Need ei tarvitse tekitada meis alaväärsustunnet vaid pigemini uhkust, et oleme aegade kestel seisnud elavas kultuurivahetuses suurrahvastega, ilma oma rahvuslikku identiteeti kaotamata.

EPL

Kuna esmaspäev, 13. oktoober, on Kanadas riiklik püha Thanksgiving Day (Lõikusepüha), siis on Vaba Eestlase toimetus, talitus ja trükikoda sel päeval suletud ning tuleval nädalal ilmub üks number „Vaba Eestlast", mis kannab neljapäeva, 16. oktoobri kuupäeva.

TEADAANNE

„Vaba Eestlase" kalendri koostamisel on igal aastal olnud suuri raskusi seltskondlikkude organisatsioonide, noorte organisatsioonide, koolide, kirikute jne. aadressidega, mis sageli muutuvad ja kalendrisse satuvad vale aadressid. Selle väärnähte kõrvaldamiseks paluvad kalendri koostajad kõigil nendel eesti institutsioonidel, kes soovivad oma aadresse „Vaba Eestlase" tähtraamatus avaldada, saata need „Vaba Eestlase" toimetusele aadressil: Vaba Eestlane, P. O. Box 70, Stn. „C", Toronto 3, M6J 3M7, Ont. Aadressid palutakse saata hiljemalt 15. novembriks. „Vaba Eestlane" ei vastuta iganenud aadresside osas.

Riin Rivanool

Hirmuöö

Kui ma nüüd siis nädalalise linnasolemise järele jälle maale jõudsin ja suurest rõõmust ja vabadustundest hõisates kopsud puhast maaõhku täis tõmbasin, tundus väljast kõik igati korras olevat.

Majja jõudes aga selgus mu hoolsa silma all kohe, et midagi hirmsat on juhtunud ja keegi on tuppa sisse pääsenud. Küpsiseid on laua peal näksitud, õunale hambad sisse löödud ja hiir on oma külastusmärgidki järele jätnud.

Kuigi on õhtupoolik, on alles valge ja kiire tegutsemine otse hädavajalik. Keldrist leian mitu hiirelõksu, kõik poolroostes, aga viili ja liivapaberiga saan nad kuidagi tarvitamiskõlvuliseks ja sean juustusöödaga üles — kaks köögi ja kaks elutuppa.

„Kindlasti on ajaloo kestel juhtunud, et hiir ronib tekki pidi üles voodisse ja võib su sedasi surnuks ehmatada," arutan omaette, kraamin ettevaatuse mõttes tekid-padjad voodi keskele kokku ja panen ukse magamistuppa väga hoolega kinni. Nii!

Siis aga selgub, et hiir on selle ajaga jõudnud viimase kui ühe lõksu tühjaks süüa, ilma et ükski neist kinnilöönud oleks.

„Sa heldus, küll! Ehk on sedagi ajaloo vältel juhtunud, et üks hiir enda lõhki sööb? Või polegi ta üksi? On ehk papa, kelle mamma ja lapsed söögiaegadel ka abiks käivad, et nõnda vägevasti süüa jõuavad," nõndaviisi ahastan ma edasi ja asun uuesti lõkse viilima ja viimistlema. Sean üles, ronin raamat käes tugitoolile, nii et jalad vastu põrandat ei puutu ja hakkan omal jõul Freudi mängima ja psühhoanalüüsi tegema.

Üldiselt olen julge naisterahvas, aga hiirt minda kardan. Ärge te sellest kellelegi hingake! Aadam ju teab, aga ei seda teistele ilma-inimestele kuulutada vaja pole, viib mu reputatsiooni ehk hea kuulsuse viimaks alla, nii et — las olgu!

No jah, selles Freudi-uurimises avastasin kolm punkti.

Esimene punkt: kooliplikana olin ühel suvel Saaremaal, Lümandas, kus mu agronoomist tädimees eeskujulikku talu pidas. Tädipojad samasugused jõmmid kui ma isegi, ei olnud meile ükski puu liiga kõrge, vesi sügav ega pori paks ja mitmesuguseid ühiseid asjaajamisi sai ette võetud ülearugi palju. Rukkipõllu koristamise ajal olime abiks, seisime kepid käes rukkihakkide juures ja kui need paigalt liigutati, nottisime maha põlluhiiri, kes sealt alt põgenema panid. Pärast ladus igaüks oma saagi ritta, lugesime üle ja vaatasime, kes võidumees on. Poistel nokatsmütsid peas, minu jaoks ka üks vanapoolne lätu ja panime siis hiired sinna sisse ja mütsid uuesti pähe. Küllap tädimees meile pärast tükiviis selle töö eest ka maksis, ikka sent või paar hiire pealt, nii olime üsna tehtud mehed ja kõvad töötajad. Kui hiljem Saaremaalt oma kodulinna tagasi sõitsin, hakkasid need mahalöödud hiired mu südametunnistust hirmat viisi piinama.

Punkt teine Freudi järele. Mitmed aastad hiljem, kui ühel suvisel äikesepäeval üksipäini kodus juhtusin olema, plaanitsesin kodustele saia küpsetada. Suur saiajahu kott seisis sahvris nurgas, sealt ma siis tassiga seda jahu väljatõstma upitasingi. Nagu ma käe kotti sisse sain, hüppas sealt üks ehmatanud hiireke välja, otse mulle vastu rindu ja samal hetkel juhtus käima kohutav äikesekärgatus koos välgusähvatusega. Ehmatasin enda poolsurnuks, äikest kartma sellest ei hakanud, aga hiirehirmutist küll.

Just nüüd, kui ma oma psühhoanalüüsiga selle kohani jõudnud olin, vilksas midagi mu tooli alt hiirelõksude juurde ja kurjategija asus einele.

Mina kui soolasammas toolis olin tunnistajaks, kuis hiir sööb tühjaks enne ühe ja siis teise lõksu, sellel viimasel istub peale söömaaega veel viivuks ajaks koguni selle plaadikese peale, mis ilmtingimata lõksu lahti peaks lööma ja ometi midagi ei juhtu. Siis tipib see elukas pisikeste sammudega üsna mu tooli ette ja hakkab käpakestega nägu pesema. Kaapab ikka kõrva tagant ja igaltpoolt mujalt ka. Ei ole ma eluski üht hiirt ta tegevuses nii lähedalt näinud, aga kui ta nüüd veel pisutki lähemale tulnud oleks, siis ma kiljatanuks nii, et Torontossegi kuulda on.

Ja siis on hiir äkitselt kadunud. Viimases hädas võiksin küll Aadamale helistada, aga ta vastus on teada: „Kui kardad, tule kohe linna!" Aga seda ma ju ei taha.

Sõidan alevisse talurahvapoodi, ostan portsu uusi lõkse ja sean ööseks üles. Elu või surm, süda väriseb küll kui tallesaba, aga vaprus jääb alles ja kõiki ettevaatusabinõusid arvesse võttes otsustan öö selles koledas kohas mööda saata.

Vajun unne kui kott, ega ärka enne hommikut. Kui hirmus, ja — esimeses lõksus on hiir, kõik teised lõksud on aga vinnas ja puutumata.

Abi ei ole hiire väljavõtmiseks kuskilt loota, panen silmad kinni, pingutan vedru lahti ja lasen kurjategija lõksust välja kukkuda ning viin ta prügitünni.

Asi on lahendatud. Hiireauku majast ei leia, rohkem neid külalisi lõksusööta maitsma ei tule ja eluke veereb endist vaikset rada edasi.

Ja mu kolmas Freud? See juhtus küüditamiste ajal, kui me toas magada ei julenud ja kanakuuri peal lakas heintel öid veetsime. Magamise ajal oli hiireke mu käevarre peale kõditama tulnud, sirutasin käe püsti ja hiir kukkus potsti mu rinna peale. Ehmatus oli mõlemapoolne.

*

Nüüd olen linnas. Lõksud said maakodusse uuesti üles seatud ja eestikeelne hoiatussilt välja pandud. Süümepiina on see aga kaasa toonud: kui nüüd keegi majja sisse juhtub murdma, kes eestikeelsest sildist aru ei saa, no see küll varbaid pidi lõksu läheb.

20.

AINULT 10 PÄEVA

aastapäeva väljamüük

Pühitseme äritegevuse 20. aastapäeva suurejoonelise oktoobri väljamüügiga! Säästke sadu dollareid kõrgeima kvaliteediga kasukailt ja kasukjakkidelt. Samuti suur valik nahkmütse spetsiaalhinnaga.

- MINKMÜTSID $139.00
- PESUKARU (RACCOON) MÜTSID $ 99.00
- Kõrgeima kvaliteediga riidest mantlid
- Nahk- ja seemisnahkmantlid

FURS by FINN

191 EGLINTON AVE., EAST

488-1701